PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

Via fora!!

17

HIVERN 1988

en llaç

PROMOTORA DE CULTURA POPULAR

quinze 15 anys

ENHAVO

3 PARTOPRENI KAJ KUNSENTI
4 LA FINANCADO DE LA PRODUKTKOOPERATIVOS KAJ DE LA ALTERNATIVAJ ENTREPRENOJ (2). Denis Horman
10 INTERKULTURA ALTERNATIVO. C. E. Joan Bardina
12 SOCIKULTURO, PROFESIECO, VOLONTA LABORADO. Eduard Miralles
TAKSADO EL LLEIDA. C.R.C.P.P
KONTRIBUAJO AL DEBATO PRI LA VOLONTA LABORADO. Jaume Sobrevals
20 LA FONDAJO TERCERA VIA
22 ESPERANTO EN KATALONIO. Hèctor Alòs
19 FAHRENHEIT 451. Ray Bardbury
25 KONVERSACIO KUN LA COBLA MÍNIMA

CONTENS

3 NOTIFY AND SHARE
4 FINANCING OF PRODUCTION COOPERATIVES AND ALTERNATIVE COMPANIES. Denis Horman
10 THE INTERCULTURAL ALTERNATIVE. C. E. Joan Bardina
12 SOCIOCULTURE, PROFESSIONALISM, WILFULNESS... Eduard Miralles
VALORATION FROM LLEIDA. G.R.C.P.P
CONTRIBUTION FOR A DISCUSSION ABOUT THE WILFULNESS. Jaume Sobrevals
20 THE FUNDATION TERCERA VIA
22 THE ESPERANTO IN CATALUNYA. Hèctor Alòs
19 FAHRENHEIT 451. Ray Bradbury
25 CONVERSATION WITH THE COBLA MÍNIMA

VIA FORA! Nº 17. Hivern del 1988. Publicació per a gent culturalment activa. Podeu reproduir qualsevol part, però us agrairiem que en fessiu constar la procedència. En aquest número han col·laborat el Centre d'Esperanto de Sabadell i na Quima Safont, en les traduccions, i Carles Molins, en la fotocomposició. Edita: ASSOCIACIÓ ENLLAÇ. Apartat de Correus-85, 08291 RIPOLLET (el Vallès Occidental). Telèfons: 691 27 72 i 692 51 83. I també amb seu al C.P.C.P., Turó dels Pujols, 08739 Guardiola de Font-Rubi (l'Alt Penedès). Telèfon: 897 43 05. Imprès en els Països Catalans per Gràfiques Salvadó (Barcelona). A.L.B.: 13.925/1984

PARTICIPAR I COMPARTIR

Molts cops sentim parlar del tradicional associacionisme català (i força vegades ho hem fet des d'aquestes mateixes pàgines), de la importància de la xarxa associativa, dels objectius més o menys precisos que persegueixen les diverses entitats, etc. Ara, però, volem fer-ho d'una figura essencial dins d'aquest món, origen i conductora de l'activitat que genera cada un d'aquests ens cívics o culturals: la persona, associada amb d'altres per tal de tirar endavant una tasca comuna. Malgrat aquest assaig més aviat matusser de definició, sabem per experiència que en totes les entitats els socis no formem un cos homogeni i que la nostra vinculació amb la resta adopta formes variadíssimes: els qui se'ls veu sempre, els qui vénen de tant en tant, els qui no apareixen mai, els qui ocupen càrrecs, els pencaires, els xerraires, els qui paguen la quota, els qui se'n desentenen, els qui organitzen activitats, els qui hi participen, els qui col·laboren de tant en tant, els qui sopen, els qui no dinen,... i moltes més, sense que s'excloguin entre si. Tot plegat, un munt d'aportacions que fan de cada entitat un ens viu, transformable, renovable.

Intentant aclarir aquest maremàgnum de formes a partir del grau de participació, podem generalitzar una distinció entre socis actius i socis col·laboradors; consients, però, que el nom no fa la cosa. Cada un d'aquests tipus, i sense pretendre establir una rigorosa classificació, compleix unes funcions determinades i prou importants per a la marxa de l'entitat en qüestió, busca en ella coses diferents i alhora també ho són els seus oferiments. Així, podem veure que, mentre els socis diguem-ne actius busquen un marc de relació, d'actuació, on realitzar en grup activitats atractives, on poder manifestar una actitud solidària, on cercar i oferir ajut per aconseguir uns objectius determinats, els qui anomenem col·laboradors més aviat busquen uns objectius a compartir, participar en la consecució d'aquests, una gent en qui confiar, col·laborar en una segona fila amb aquesta gent, sentir-se partícips d'un projecte en el qual es creu... D'altra banda, quant als oferiments, els primers donen llur esforç, llur temps, llur presència, mentre els segons llur ajut esporàdic, llur presència des de l'ombra i, sobretot, un coixí que empara les iniciatives dels primers. Tots plegats, és clar, sovint aporten diners per tal de mantenir la marxa pròpia de l'entitat.

Després d'aquesta anàlisi entenem com moltes vegades els camins semblen divergir, tendeixin a la incomunicació, i que sigui difícil poder establir el diàleg i la relació entre els diferents tipus d'associats, malgrat el secret desig de comunicació i de col·laboració directa. Els socis actius semblen condemnats a l'aïllament, els col·laboradors a la passivitat.

És desitjable trencar aquesta dinàmica i està en les nostres mans el fer-ho. L'obertura, l'establiment de ponts de comunicació, els suggeriments, les demandes, els oferiments, les opinions, els cops de mà, l'assumpció de responsabilitats puntuals... són accions que ajuden, tant les persones com el grup i l'entitat, a ressituar el paper de cadascú davant els altres. Cal, doncs, anar trobant mecanismes per tal que tots plegats puguem participar plenament en la vida de cada entitat i compartir satisfaccions i esforços per i per a l'assoliment dels objectius proposats.

EL FINANÇAMENT DE LES COOPERATIVES DE PRODUCCIÓ I DE LES EMPRESES ALTERNATIVES

(i 2)

Denis Horman

Publiquem tot seguit la segona i última part d'aquest article. Recordem que l'hem tret del núm. 49-50 de la revista ALTERNATIVES WALLONNES, *periòdic de l'autogestió i de la nova cooperació, editat per l'asbl Solidarité des Alternatives Wallonnes. Qui estigui interessat en rebre-la regulament, pot subscriure-s'hi a SAW asbl, Avenue Général Michel, 1B, 6000 Charleroi, Wallonie, estat belga.*

ELS FONS DE SOLIDARITAT IMPULSATS PELS SINDICATS

A Suècia i a Dinamarca han sorgit uns projectes anomenats «Fons col·lectius dels assalariats», l'objectiu dels quals és augmentar les fonts de finançament (capital-accions) de les empreses i la participació dels treballadors.
La Federació holandesa dels sindicats (FNV) ha reivindicat i obtingut la creació d'un «Fons Nacional i Col·lectiu» administrat pels sindicats. Es tracta d'un fons de garantia i participació (1 milió de florins actualment, per arribar a 5 milions al cap de cinc anys). Itàlia no es queda enrera. El conjunt del moviment sindicaL ha signat amb la patronal, el gener del '83, un acord contractual nacional de cara a la constitució d'un «Fons de Solidaritat». Aquest fons, administrat pels sindicats, es basa en la retenció a l'origen del 0'5% de la massa salarial. De fet es tracta d'un préstec de salaris, a retornar al cap de cinc anys amb interessos. El préstec és garantit per l'Estat. La prioritat del Fons és recolzar les iniciatives d'autogestió obrera.
A casa nostra[1] podem esmentar, entre d'altres, l'exemples de FOSEDER. Aquest Fons de solidaritat i de desenvolupament regional es va posar en funcionament a començaments dels anys '80 per la Federació dels Metal·lúrgics, FGTB de Verviers.
Aquest Fons es nodreix de les participacions provinents d'una quarantena part de cooperadors, la majoria metal·lúrgics, tal i com ha remarcat el secretari de la Federació (vegeu A.W. 15 febrer 1985): «Si els treballadors, els afiliats perdren llur lloc de treball i volen crear alguna cosa dintre d'una dinàmica econòmica, sense perdre la connexió, el vincle, la solidaritat del moviment sindical, llavors cal que puguin trobar, a casa nostra, no tan sols un encoratjament, un suport moral, sinó també el recolzament tècnic i material.
De la banda cristiana, igualment existeix la cooperativa SAVE (Solidaritat i Recolzament a les Alternatives per a la qualitat de vida i el lloc de treball). Això és una eina d'ajut financer als grups que desitgen organitzar-se en auto-producció i que fan una crida a la Fundació André Oleffe (FAO).
La recollida de fons que provenen de la solidaritat dels treballadors actius serveix, dins de les possibilitats, per a l'adquisició de material i per constituir un fons d'operacions per als grups que s'estan posant en funcionament. Aquests ajuts s'efectuen bé sigui en forma de participacions en el capital, o bé en forma de préstecs reemborsables a un interès diferent del dels bancs.

ORGANISMES FINANCERS LLIGATS AL MOVIMENT COOPERATIU

Abans d'esmentar el que existeix a Bèlgica, hem extret dues experiències de dos altres països europeus, que reflecteixen les diferents aproximacions d'ajut financer en el sector de l'economia social.

L'IDES A FRANÇA

L'Institut de Desenvolupament de l'Economia Social fou creat el 10 de març del 1983, sota la forma de societat anònima, amb un capital inicial de 52,7 milions. Les aporta-

cions han estat efectuades en un 30% per part de l'Estat i en un 70% pels bancs cooperatius, les assegurances mutuals i els moviments de l'economia social. L'IDES té un estatut d'establiment financer. La seva finalitat és aportar a les empreses del sector de l'economia social els fons que necessiten, i això, sota diferents formes, segons el tipus d'empresa.
Aixi doncs, per a les cooperatives, hi ha dues formes possibles:
— la subscripció de títols de participació emesos per les cooperatives, tot cercant amb això les millors modalitats d'emissió, remuneració, circulació i revenda del títol.
— l'aportació en comptes corrents; es tracta d'aportacions de fons en comptes corrents o bestretes en efectiu a les associacions per un periode determinat.
Per les altres empreses de l'economia social (mutualitats, d'altres associacions,...) que no poden emetre títols de participació, l'IDES hi pot intervenir bé sigui per via de subscripció al capital o bé acordant préstecs participatius a baix interès.
La part de l'IDES ha de ser minoritària en relació al total de les aportacions en fons propis.

TRIODOSBANK ALS PAÏSOS BAIXOS

Magatzems d'alimentació natural, escoles paral·leles, explotacions agrícoles biològiques, una empresa tèxtil, una fàbrica d'instruments de música i desenes d'altres iniciatives locals ja s'han beneficiat, als Països Baixos, dels préstecs del Triodosbank.
Aquest banc una mica especial va ser creat el juny del 1980. El seu eslògan és «bewustsparen», estalviar a consciència, i el fi principal que persegueix és el d'apropar els estalviadors i els mutuataris que comparteixen el mateix desig d'un canvi social, cultural, econòmic.
El Triodos ofereix dues possibilitats a l'estalviador que s'hi presenta. Aquest pot posar-se directament en contacte amb persones que cerquen els mitjans financers per fer prosperar un tipus de projecte ben precis. Aquí, el paper del Triodos es limita a facilitar el trobament entre ambdues parts. L'estalviador pot triar també d'obrir un compte bancari i, a més a més, determinar cap a quin sector serà destinat el seu estalvi: a l'ensenyament, a la salut, a l'agricultura, etc. L'interès que rep l'estalviador està en funció de la seva demanda. En general, és relativament baix. Hi ha moltes persones que accepten no cobrar cap interès de les seves imposicions.
En el món bancari, atorgar un préstec només es fa obtenint certes garanties. Triodos no pot pas fer excepció a aquesta regla. Abans de demanar a una o dues persones que avalin una gran suma de diners (per a una casa, per exemple), el Triodosbank demana al mutuatari que reuneixi nombroses persones disposades a garantir quantitats que s'eleven a 1.000 florins (menys de 20.000 FB) i a una màxim de 5.000 florins.

I A BÈLGICA?

A Bèlgica el que es veu a cop d'ull és l'existència, d'una banda, de dues caixes d'estalvi cooperatiu i social molt potents, relacionades amb els «vells» moviments cooperatius socialista i cristià i, d'altra banda, la multiplicitat de petites empreses alternatives de crèdit lligades al moviment neo-cooperatiu.
El moviment cooperatiu socialista, amb FEBECOOP (Federació Belga de Cooperatives), té la seva caixa d'estalvi cooperativa: CODEP, sisena caixa d'estalvi privada de Bèlgica. Aquesta compta avui dia amb 34 agències repartides pel país. Escarmentats per les múltiples despeses a fons perdut (liquidació de cooperatives de consum, l'ajut a la premsa, etc.), FEBECOOP no està pas gaire disposada a emprar els diners dels usuaris (ni de CODEP, ni d'altra banda, del PS) en operacions qualificades de dubtoses o fràgils. Aquesta fixa més aviat els seus acords en una ajuda global i emmarcada en les noves cooperatives. És en aquest sentit que FEBECOOP s'ha associat, fa alguns anys, amb d'altres organismes per tal de reclamar un Fons de desenvolupament cooperatiu. Mentrestant, l'ajuda es tradueix sobretot en un recolzament tècnic.
El moviment cooperatiu cristià, amb la FNCC (Federació Nacional de Cooperatives Cristianes), té la seva caixa d'estalvi cooperatiu: la COB (Cooperativa Obrera Belga). L'objectiu prioritari de la FNCC és el d'obtenir capital per a les seves pròpies empreses. La Fundació André Oleffe certament ha interpel·lat repetides vegades la FNCC amb motiu de les noves cooperatives. Aquesta darrera s'ha declarat disposada a un recolzament amb la triple condició que aquestes empreses se situïn en el sector dels serveis, que siguin rendibles i que estiguin properes al MOC. Aquest recolzament és limitat pel fet que les empreses de la FNCC demanen cada vegada més capital.
Les petites alternatives de crèdit s'han multiplicat aquests darrers anys amb la creació de noves cooperatives. Centenars i fins milers de persones agrupades en asbl[2] o en cooperativa han decidit de posar el seu estalvi en comú i destinar-lo a projectes útils. Nosaltres ens limitarem aqui a prestar algunes «institucions» de crèdit vinculades al sector neo-cooperatiu.

A Valònia i a Brussel·les

VALESEM, l'associació per a la valoració i la solidaritat econòmica de l'Entre-Sambre-et-Meuse.
La creació d'aquest asbl data de començaments dels anys vuitanta. Valesem s'ha marcat com a objectiu principal el de «completar els mitjans existents en matèria d'estudi, de finançament i de participació en la gestió econòmica d'accions portadores de desenvolupament, és a dir, que creïn o mantinguin llocs de treball en les empreses o explotacions que s'integrin en la perspectiva de desenvolupament global i integrat de la ragió». Això es concreta en una assistència humana (ajuda tècnica, jurídica, administrativa, comercial) i financera (atorgament de crèdits o bestretes, participació de capital,...).
D'acord amb aquests objectius, Valesem ha creat un Fons regional de garantia i un Fons regional d'inversió. El primer es nodreix del producte d'un emprèstit obligatori engegat per Valesem asbl i el segon està format per les participacions adquirides per la gent de Valesem societat cooperativa, fundada el setembre del '82.

CRÉDAL: Estalviar altrament, prestar altrament (Brussel·les)
En la base de la societat cooperativa Crédal, nascuda el novembre de 1984, hi ha la comissió Justícia i Pau, així com també l'asbl Acció Viure Junts. L'associació agrupa 38 cooperativistes, la meitat persones físiques que detenten dues parts de 5.000 F i la resta persones morals, principalment comunitats religioses.
Les sumes prestades estan limitades a 300.000 F per a un període que no depassi els dos anys. Crédal reclama un tipus d'interès inferior al que practiquen les institucions financeres.
Actualment es tracta del 5'75%. Els préstecs permeten als cooperativistes de tenir eventualment una petita remuneració de llur capital. Crédal vol ajudar les asbl, les cooperatives, les associacions des del moment que organitzen activitats amb persones o grups que recerquen una millor integració dins la societat.

El POIS CHICHE, préstecs a un baix tipus d'interès (Brussel·les)
El 1982, una desena de persones varen decidir de posar en comú una part de llurs estalvis. L'objectiu: afavorir, mitjançant préstecs, qualsevol projecte que vagi dirigit cap a una major justícia social, a afavorir alternatives en els sectors de la salut, de l'educació, de l'habitatge, del treball. L'asbl demana evidentment garanties de cara al reembossament dels préstecs. També demana un «interès» del 3'5% que cobreix ben just les despeses d'administració. En quatre anys una trentena de projectes s'han beneficiat d'alguns centenars de milers de francs de Pois Chiche.

El PIVOT: administrar-nos nosaltres mateixos l'estalvi (Dison)
Constituïda el juliol de 1979, aquesta asbl té per finalitat aplegar fons entre els seus membres. Amb aquests dipòsits col·locats sense interès i per un termini fixat pel dipositari mateix, els estatuts de Pivot preveuen d'acordar préstecs sense interès a les organitzacions que prioritàriament s'ocupen dels marginats de la nostra societat. Els emprèstits acordats varien entre 30.000 i 200.000 F. Les despeses de funcionament de Pivot queden cobertes pels donatius.

El RAWÈTE, arrelament local (Charleroi)
L'asbl el Rawète, fou creat el setembre de 1980. El seu objectiu social es defineix així: «L'associació està habilitada per rebre préstecs o donatius i té per objectiu ajudar, en la manera que sigui i especialment sota la forma de préstecs de diners sense interès, les organitzacions preocupades per la promoció humana». Des de la seva creació, l'asbl ha concedit uns trenta préstecs a diverses associacions per un total (préstecs acumulats) de 2.755.000 F. Aquests han variat de 40.000 a 200.000 F. Diverses asbl o cooperatives locals s'han beneficiat d'aquests préstecs: «La Manne à Linge», «le Coup de Main», «le Germoir», «Coopelfro», etc.

La dispersió valona
Hauríem de parlar d'altres asbl d'estalvi i de crèdit, que tenen totes llurs especificitats pròpies: «L'Aube» a 4200 Cointe-Ougrée, el «Champ d'oseille» a 1090 Brussel·les, els «Ecus balladeurs» a 1060 Brussel·les, la «Fourmi dès Champs» a 5453 Noiseux, la «Bonée» a 4878 Francorchamps, i potser encara n'oblidem.
Aquesta dispersió d'esforços és realment típica en nosaltres. Tanmateix té un avantatge: les esmentades asbl i petites cooperatives són prop de les necessitats i de la sensibilitat de llurs medis respectius.
No obstant això, les asbl es plantegen dues qüestions importants. La primera és relativa a l'obertura a l'estalvi exterior. Fins ara només els membres poden participar de l'estalvi i freqüentment, els membres «participants en les reunions». Així doncs, no s'administra pas el diner «dels altres». Això limita molt el volum de fons disponibles. Si, per exemle, Crédal administra 5 milions, les petites asbl n'administren entre 500.000 F i 1 milió cadascuna. La segona pregunta és doncs: no seria adient de crear una Coop «cúpula» per poder administrar els estalvis

«exteriors» i sustentar projectes «industrials»? Aquesta unió d'esforços sota un sostre comú possiblement permetria de dotar-se d'un servei d'estudi de viabilitat de projectes i d'assessorament a la gestió.

A Flandes

Netwet Zelfhulp Vlaanderen: un model catalitzador

Els fundadors de NZV s'han inspirat molt en la xarxa berlinesa Netzwerk Selbsthilfe. Es tracta, sobretot, d'un Fons de solidaritat que acompanya i ajuda les iniciatives vàlides per tal de superar els «ponts» financers. A vegades, però, l'acompanyament consisteix també en un ajut no financer (assessorament,...).

L'acció de NEV es limita a les empreses que realcen els criteris següents:

— autogestió democràtica,
— desenvolupament de formes alternatives de vida i de treball,
— redistribució de beneficis als treballadors i a la creació d'altres projectes,
— solidesa i professionalisme (sic),
— tendència a l'autonomia econòmica.

Però la genialitat de NZV és la d'haver establert un contracte amb la CGER i d'haverne esdevingut una mena d'agència per a un tipus d'estalvi denominat «Estalvi cigale» (Krekelsparen). L'estalviaire «cigala» diposita la suma de què disposa en un compte ES de la CGER i es beneficia de tots els serveis, rendiments i seguretat d'aquesta institució. Però NZV, a començament de cada any, rep una comissió de l'1% del volum total dels dipòsits, que avui dia puja cap a 300 milions. La comissió annual és doncs de 3 milions. Si es treu 1.500.000 F de salari i de despeses, resten 1.500.000 F per any per ajudar les empreses alternatives, ajut que NZV administra segons els seus propis criteris. A més a més, els clients poden cedir totalment o en part, llurs interessos en forma de donatiu a NZV. Tot això fa que, a part dels préstecs més tradicionals, NZV ofereixi de vegades, préstecs sense interès, àdhuc donatius. Afegim que, paral·lelament a NZV, s'ha creat un Fons de garantia (en forma de SC) per a les asbl i coops que volen actuar en mercats ordinaris.

Mercurius: el diner al servei d'un cert tipus de canvi social

Mercurius va néixer el 1983 en un altre medi diferent que NZV: el de la filosofia antroposofista (Steiner). Es tracta d'una associació doble: una asbl i una cooperativa. Té un contracte amb la CGER força semblant a NZV.

Mercurius assessora i assegura l'acompanyament de projectes en diferents camps (organització, gestió, finançament). Les activitats de la cooperativa són finançades per donatius, despeses facturades als projectes, la diferència entre els interessos reclamats per l'atorgament de crèdits i els interessos a pagar els cooperadors... La remuneració que demanen els associats determina el tipus d'interès a pagar pels prestataris. Mercurius vol mantenir aquest percentatge tan baix com sigui possible, tot demanant als associats, en la mesura que desitgin una remuneració, de limitar-la com a màxim al 5%. Les iniciatives mantingudes per Mercurius se situen principalment en els sectors següents: ensenyament i formació, pedagogia curatives, cures de salut, cultiu hortícola, comerç i serveis.

CONCLUSIONS RELATIVES A LA NOSTRA SITUACIÓ

Totes les iniciatives que acabem de descriure són lloables però limitades i no són pas prou propícies com per endegar cooperatives i empreses alternatives en els sectors industrials i amb més raó, en els sectors de punta. Els promotors són els primers de serne conscients.

Quan es podrà, a Bèlgica, adoptar les innovacions més adients, ja engegades en diversos països de la CEE per al finançament de cooperatives de producció i de servei? Quan tindrem el nostre IDES? És una qüestió política.

Mentrestant cal girar-nos novament cap Europa. Quan, fa tres o quatre anys, el Parlament Europeu va examinar i després adoptar l'informe del diputat alemany Mihr, en va suprimir allò que tenia relació amb la creació d'un Fons europeu de desenvolupament de l'economia cooperativa... La qual cosa no impedeix pas que diversos medis europeus remetin la qüestió a l'ordre del dia, i demanin, almenys, la creació d'un Fons de garantia. És així com la proposició de resolució del diputat grec Avgerinos en l'article 18 recentment esmentat, «invita la Comissió a crear un "Fons europeu de garantia"» que assegurarà, mitjançant concertació amb els organismes nacionals, el finançament de les inversions efectuades per les cooperatives, especialment les cooperatives de producció i de serveis, i permetrà així a aquestes últimes de tenir accés als crèdits comunitaris.

D'altra banda, la Comissió de la CEE ha encarregat al CECOP d'estudiar les condicions per a la creació d'una societat europea de capital a risc al servei de l'economia social...

VERS UNA SOCIETAT EUROPEA DE CAPITAL FINANCER AL SERVEI DE L'ECONOMIA SOCIAL?

Això no és pas cap secret: al Comitè Europeu de Cooperatives de Producció li ha estat encomanat, per la Comissió de la CEE, d'estudiar les condicions de la creació eventual d'un «sistema europeu de fons propis de les empreses de l'economia social i d'interès general creadores de llocs de treball». La feixuguesa d'aquestes denominacions no ens ha d'amagar pas l'interès d'aquesta iniciativa. Es tractaria d'arribar a crear una societat europea de capital a risc per a diverses empreses de l'economia social: cooperatives, associacions, etc.

Aquesta societat que es podria anomenar SDEES (Societat de Desenvolupament Europeu per a l'Economia Social) seria un instrument mutualista dels fons que provenen dels instituts per al desenvolupament, societats de capital a risc, agències i fons de desenvolupament, bé siguin nacionals o regionals, de l'economia social, de banques de l'economia social, de confederacions o federacions nacionals de l'economia social, de fons provinents eventualment de la CEE. Aquests fons mutualitzats constituirien així el capital de la SDEES.

Aquesta SDEES tindria com a funció la de conduir l'economia social i d'interès general europeu a crear o a desenvolupar empreses generadores de llocs de treball, dirigint-se cap a nous objectius econòmics i socials, afavorint, entre d'altres, el desenvolupament de les regions més sensibles econòm. cament. Ho faria, tal com fou precisat en el document d'agost del '86, amb les aportacions en fons propis.

Aquesta SDEES, per la seva acció vindria sobretot a ampliar les possibilitats sota la forma de valors mobiliaris participatius o clàssics, o en forma de préstecs participatius o clàssics atorgats per organismes regionals o nacionals, fins i tot d'altres institucions financeres europees.

Aquesta SDEES per la seva acció hauria de dedicar-se també a un treball d'anàlisi i d'enginyeria financera; en efecte, hauria de delimitar la seva acció per tal d'ajudar les empreses a tenir una veritable estratègia de desenvolupament (localització d'objectius i línies d'acció, reflexionar sobre l'oferta i la demanda, etc.; per altra banda, reforçar els sistemes interns de participació dels societaris, etc.)

Aquesta SDEES seria, d'alguna manera, una cosina d'altres instruments del mateix tipus creats per i per a les empreses clàssiques a nivell europeu (EVCA, etc). Només cosina, ja que cal tenir en compte les característiques fonamentals de l'economia social i d'interès general; per exemple:

— la manera democràtica de gestió (un home una veu o una empresa una veu), que comporta una relació diferent entre capital i poder.

— el paper diferent del capital (absència de capital per a les associacions i les mutualitats, però existència de sistemes de fons socials o de reserves; capital per a la remuneració de vegades limitada per a les cooperatives, etc., la no reavaluació o la reavaluació limitada de les parts socials, etc.)

— el rol diferent de les reserves dintre les cooperatives (reserves indivisibles) junt a una noció de perpetuació de l'empresa i a una altra de pertenència a un grup econòmic coherent.

Es plantegen un gran nombre de preguntes:

— Aquesta SDEES podrà intervenir en tots els països referits i com ho fa?

— Haurà de tenir el seu propi sistema de garantia o s'haurà de contra-garantir mitjançant organismes preexistents?

— Per funcionar, podrà endegar de seguida les seves acitivitats, utilitzant de manera diversificada les eines financeres preexistents en cada país. Caldrà, per exemple, posar a punt un sistema de valor mobiliari participatiu (sense dret a vot) vàlid per a totes les formes d'empreses d'economia social o d'inte-

rès general? S'hauran de crear, a banda de les SDEES, uns fons d'intervencions complementaris?
— Quina forma jurídica prendrà aquesta SDEES? Quin podrà ser el seu sistema de gestió? Quin serà el seu modus de remuneració i el seu estatut fiscal?
— Quins lligams haurà d'establir amb els instituts, SCR, agències nacionals i regionals en el marc de les intervencions conjuntes?
Veiem, doncs, un paquet de qüestions que l'equip SAGES-CONSEIL, de Paris, ha estat encarregat pel CECOP d'investigar tenint en compte totes les experiències i realitzacions fetes sobre el terreny en el camp del finançament de l'economia social. Tot això per arribar a propostes concretes a fer a la Comissió de la CEE... Se'ns dubte que la posta en funcionament prendrà aleshores força energies i capacitat de convicció.

QUÈ TREURE'N D'AQUESTA ANÀLISI?

No fer-se il·lusions. En l'actual situació, no és pas proper el moment en què els poders públics s'interessin per nosaltres fins el punt de suscitar la creació d'un Fons qualsevol. I el camí europeu cap a la creació d'un fons de capital a risc o de garantia també serà molt llarg i ple de paranys. A casa nostra, tampoc podem comptar pas gaire amb la impulsió dels moviments sindicals.
Hi hauria raons per posar en moviment els mitjans de pressió més diversos per tal que les cooperatives d'estalvi i de crèdit, com són la COB i CODEP, aportin al final una ajuda positiva a les poques inciatives alternatives que tinguin un projecte vàlid, ben estudiat i que donin prova de professionalitat, i això no només finançant-les o garantint llurs préstecs, sinó també assessorant-les en llur gestió. També seria interessant que una o altra associació de cooperatives i d'alternatives els proposés un contracte semblant al que relaciona la CGER i NETWERK VLAANDEREN.
L'accés als fons comuns. Ens resta encara que, un funcionament prioritari consistiria a facilitar a les empreses alternatives l'accés als diversos Fons creats per ajudar a les petites i mitjanes empreses, tant si aquests Fons són regionals, nacionals o europeus. A nivell d'ajuts regionals i nacionals, SAW hauria de tenir novament la possibilitat de dedicar-se a aquesta feina. Pel que fa als ajuts europeus, la CECOP té els mitjans per tal que les cooperatives que ho sol·licitin en treguin profit.
Reagrupaments necessaris. La dispersió de les petites asbl d'estalvi i de crèdit té quelcom de positiu: és una garantia de contacte amb la base, de sensibilitat amb les necessitats reals, de coneixements de projectes. La creació d'una «cúpula» ens sembla tanmateix necessària per tal que es puguin dotar, a poc a poc de mitjans tècnics d'anàlisi i de sosteniment.
A més a més, aquesta cúpula podria ésser una referència que permetés no fer pesar només sobre l'asbl local el pes d'una decisió, que de vegades pot ser negativa... En fi, la constitució d'una cooperativa-cúpula podria permetre eventualment l'obertura a d'altres estalviadors que no únicament als membres de les asbl.
Conclusions massa ràpides, certament. El dossier roman obert. Que els nostres lectors no dubtin pas a tirar endavant i a enviar-nos llurs suggeriments. Malgrat els seus molt febles mitjans, SAW és encara un bon catalitzador de bones idees.

Adreces útils:
COB, rue de la Loi, 135-1040 Bruxelles, tél. (02) 230 70 90.
CODEP, avenue Galilée 5, 1030 Bruxelles, tél. (02) 214 97 11.
SOFICATRA, rue Montoyer, 63, 1000 Bruxelles, tél. (02) 230 27 85.
IDES, 24 avenue Hoche, F, 75008 Paris, tél. 359 94 94.
TRIODOSBANK, Stationslaan 4, NL, 3701 EP Zeist, tél. 3404-16544.
FOSODER, Pont aux Lions 23, Rez 16 Galerie des Deux Places, 4800 Verviers, tél (087) 22 74 88.
SAVE, rue des Canonniers 14, 1400 Nivelles, tél. (067) 22 71 71.
VALESEM, Maison Communale, 6458 Froichapelle, tél (060) 21 27 78.
CRÊDAL, avenue de Haverskercke 23, 1190 Bruxelles, tél (02) 376 52 62.
POIS CHICHE, rue Van Hammée 71, 1030 Bruxelles, tél. (02) 216 11 38.
PIVOT, rue Neuve 70, 4820 Dison, tél. (087) 31 19 54.
EL RAWETE, avenue des Allies 11, 6000 Charleroi, tél. (071) 32 07 28.
AUBE, avenue des Platanes, 51, 4200 Cointe-Ougrée, tél. (041) 52 65 03.
CHAMP D'OSEILLE, rue Esseghem 43, 1090 Bruxelles, tél. (02) 427 56 82.
ECUS BALLADEURS, rue Hôtel des Monnaies 186, 1060 Bruxelles, tél. (02) 537 81 47.
FOURMI DES CHAMPS, rue des Ecoles 12, 5453 Noiseaux, tél. (086) 32 20 91.
BOUEE. Presbytère, 4878 Francorchamps, tél. (087) 27 50 37.
NETWERK ZELFHUKLP VLAANDEREN, Liedtsstraat 27, 1210 Brussel, tél. (02) 241 19 97.
MERCURIUS, Brusselsesteenweg 7, 9218 Gent-Ledeberg, tél. (091) 31 33 71.

NOTES
1. Cal tenir en compte l'origen de l'article: Valònia.
2. Associació sense finalitat lucrativa.

ALTERNATIVA INTERCULTURAL

C. E. Joan Bardina

QÜESTIONARI

— Màxim 10 respostes curtes per cada pregunta.
— Cal respondre en lletres majúscules o amb màquina d'escriure.

DES DE LA VOSTRA ÒPTICA, EN EL PROPER DECENNI:

1. Quins són els fenòmens més importants que amenacen la humanitat?
2. Quines són les possibilitats que permeten mantenir l'esperança?
3. Quins valors creieu que cal afavorir per crear un món més lliure i solidari?
4. Quins objectius mundials són els més importants per canviar la trajectòria actual de destrucció i d'injusticia?
5. Quines propostes concretes podrien ser una plataforma comuna arreu del planeta en la dècada dels 90 per aconseguir aquests objectius?
6. Quins mitjans creieu més oportuns per aconseguir-les?
7. Referències:
   nom de l'entitat:
   nom de la persona-contacte:
   adreça entitat:
      carrer:
      codi postal
      país:
      estat:
      telèfon:
   objectiu de l'entitat:
   breu referència històrica:
   estatut legal/classe d'entitat:
   realitzacions actuals i projectes:
   entitats que coordina:
   coordinadores/federacions a què pertany:
   publicacions (escrits, documents, llibres,...) que envia com a informació complementària:
8. Suggeriments diversos
9. Nom i adreça d'entitats que creieu que tindran interès a respondre aquest qüestionari:

A ..... el .... de ..... de .....

Per afrontar amb lucidesa els reptes —perills i possibilitats— que la humanitat té plantejats en aquestes darreries del segle XX, és fonamental saber què fem i què esperem des de tots els continents i des de les diverses cultures.

En aquesta línia, i des de fa uns mesos, el Centre d'Estudis Joan Bardina estan preparant el projecte anomenat «Alternativa Intercultural».

Es tracta d'un intent d'afavorir un diàleg intercultural amb entitats i organitzacions de tots els continents. Aquest projecte es realitza en col·laboració amb altres entitats de Catalunya i tracta d'arreplegar informació sobre els valors, objectius, propostes i mitjans que configuren la pràctica de centenars d'organitzacions d'arreu del planeta. La publicació d'aquesta informació pot ajudar a fer veure les convergències i divergències dels diferents grups i de les diferents cultures; també ens pot ajudar a coordinar esforços conjunts pel proper decenni, en vistes a celebrar un canvi de segle més solidari, més pacífic, més lliure i amb un gran respecte intercultural.

S'ha tramès un qüestionari a multitud d'entitats culturals d'arreu del món. Al final d'aquest article reproduïm el contingut de les preguntes així com una sèrie de suggeriments per poder-lo contestar.

Així mateix, i a banda de contestar el qüestionari, també se'ns pot fer arribar comentaris, documents i publicacions que ajudin a conèixer la realitat cultural de cada entitat, la seva acció i els seus projectes.

Les característiques de les entitats d'arreu del planeta que són convidades a respondre el qüestionari Alternativa Intercultural són en general entitats no públiques i no governamentals i els seus objectius diversos: Alternatives Socials; Medi Amdient; Ecologia; Igualtat; Minories; Drets Humans; Desarmament Nuclear; Antimilitarisme; Pacifisme; Educació per al Pau; Holística; Investigació sobre la Pau i Conflictes; Desenvolupament; Alliberament; Cooperació Internacional i Intercultural; Feminisme; Ciències Socials...

L'objectiu d'aquesta recollida d'informació és facilitar una visió global intercultural de les possibilitats que tenim arreu del planeta per intentar arranjar els greus problemes que ens amenacen i per aprofitar les grans oportunitats que se'ns obren.

Les respostes que ens arribin abans de l'1 de juliol d'enguany es publicaran en català, anglès, francès i castellà, confiant que podran estar a la vostra disposició el 1989.

Per a més informació podeu adreçar-vos al CENTRE D'ESTUDIS JOAN BARDINA, carrer dels Almogàvers, 43, telèfon (93) 300 00 67, 08018 Barcelona (el Barcelonès).

El **Centre d'Estudis Joan Bardina** es dedica al disseny d'alternatives socials i econòmiques, més pacífiques, lliures i solidàries.

Com us hem anat informant, durant aquest any i al voltant del 15è Aniversari d'ENLLAÇ estem desenvolupant un debat general sobre el VOLUNTARISME.
De fet, el vam iniciar el proppassat mes de desembre amb tota una sèrie de debats interns —llegiu el «Sota la Ploma» del VIA FORA! núm. 16—.
Els dies 19 i 20 de març passat es va realitzar la primera de les trobades que hi ha previstes amb una colla d'entitats que, com nosaltres, estan especialment sensibilitzades per aquest tema. Per a més informació concreta, llegiu el FULL INFORMATIU núm. 27, que és insert en aquest mateix VIA FORA!.
Dins d'aquest procés obert de discussions, s'estan elaborant tota una sèrie d'escrits, d'aportacions i de reflexions teòriques sobre el tema que ens ocupa. Tot seguit, reproduïm dues d'aquestes aportacions i reflexions, amb la intenció i voluntat que siguin un pas més en aquest procés de discussió, de reflexió i de síntesi, ja que pel seu contingut i pel moment concret en què es troba el debat, creiem del tot oportuna la seva publicació.

SÒCIO-CULTURA, PROFESSIONALITAT VOLUNTARISME (MITJA DOTZENA DE REFLEXIONS PRESSUMPTAMENT INDIGESTES)

Eduard Miralles

...Té sentit, en aquests moments, parlar d'això del voluntarisme o, ben al contrari, aquest terme forma part del repertori més o menys suat de tics i manies d'un estol d'impertinents que malviuen nodrint-se de records dels anys seixantes? D'entrada, ja us avanço la meva particular resposta al dilema: cal parlar de voluntarisme; obrir finestres, sense prejudicis, i actualitzar —tractant de posar-lo en crisi— un discurs que, a hores d'ara, se m'apareix massa tancat i estàtic; deixar de creure que el discurs antitètic, l'enemic, ho és més que nosaltres, d'estàtic i de tancat; veure què canvia en el món i en nosaltres mateixos per tal de situar més adequadament la nostra proposta.
Com a voluntari/professional, només així voldria que s'entengués aquesta aportació per al debat entorn del voluntarisme.

1.

Això del *voluntarisme* és un concepte dependent. Un concepte subordinat a un altre concepte, el *professionalisme*. La sòcio-semàntica ens ensenya que un terme dependent ho té fotut si vol reeixir, si no esdevé generador d'una nova oposició, d'una nova relació de dependència. És la dialèctica, és la vida: tesi, antitesi, síntesi... Si em deleixo en aquesta mena d'especulacions ho faig per un parell d'intuïcions sospitosament fonamentades:
a) Que en la genealogia del *professionalisme* com a terme dominant —com passa sempre en aquesta mena de processos— la cruïlla potser més decisiva és la **configuració d'un corpus** que dóna sentit, tanca i delimita aquest concepte. Estem, ara com ara, en condicions de configurar el corpus significatiu del *voluntarisme* com a quelcom autònom, no dependent ni subordinat al professionalisme? És, ara com ara, el del *voluntarisme* un discurs suficientment *en positiu*?
b) Que precisament el *professionalisme* neix com a especialització de tasques anteriorment voluntàries. O sia, un concepte que es fa no dependent i alhora genera relacions de domini envers la situació anterior. Parlar d'això i parlar de tot allò de **la història de les delegacions en la gènesi del món modern** és parlar de la mateixa cosa. Clar i català: els professionals neixen de la delegació que el cos social fa de determinades tasques prèviament no definides i auto-assumides per tota la comunitat: la relació amb el sagrat, la sanitat, l'aprenentatge social, la prevenció de la desviació, la repressió dels desviats, l'*estat*. El pensament dominant a Europa d'ençà de la Il·lustració abunda insistentment en la noció de *pacte* i *contracte social*: sense especialització de tasques, sense delegacions voluntàries per part del cos social no

hi hauria hagut *progrés*. El pensament radical i alternatiu abunda insistentment en la noció contrària: l'*estat* és una màquina/monstre terriblement insatisfeta que sempre arrabassa dels seus ciutadans més i més competències. Em temo que aclarir què hi ha de negligència, què d'usurpació i què de perversió més o menys explícita en aquest procés de delegacions és un dels aspectes claus en la configuració d'un discurs més sòlid sobre el *voluntarisme*.

2.

Tot parlant de delegacions i de pactes, tractem d'explorar la concreció d'aquest principi general en l'àmbit concret del sòcio-cultural. És impossible escatir la trajectòria de professionalització de la gestió del lleure de la comunitat sense introduir amb destresa certs criteris:
a) El criteri *diacrònic*. Històricament sempre hi ha hagut professionals que han vetllat per la preservació dels trets característics del model cultural establert, aquell que serveix per legitimat configuracions socials determinades.
b) El criteri *sincrònic*. Ja ho va dir el senyor Gramsci: no hi ha cultura, sinó *cultures*; una de més oficial, dominant i homogènia, d'altres més heterogènies, subalternes, populars. La delegació en especialistes pel que fa al desenvolupament de les formes culturals de les classes subalternes és un procés històricament recent que cal analitzar amb mesura.

3.

Això de l'animació sòcio-cultural, per si no quedava clar, és un invent de l'esquerra europea, una seqüela de la Segona Guerra Mundial i un intent de fer front a les conseqüències de la crisi del *wellfar state* de creixement il·limitat. L'escena sòcio-cultural de l'Europa dels cinquantes i els seixantes ve caracteritzada per dos fets claus:
a) La desestructuració del teixit social: moviments migratoris, conflictes generacionals, etc. configuren un panorama ben galdós de desmembrament comunitari.
b) La irrupció forassenyada d'un nou àmbit de referència cultural majoritari i transnacional que anirà fent-se un espai tot prenent element de la cultura oficial i de les cultures subalternes: la **cultura de consum**, d'insospitades conseqüències homogeneitzadores magnificades pels efectes multiplicadors dels mitjans de comunicació de masses.
És en aquest context que cal entendre els orígens de l'animació sòcio-cultural com una triple proposta de caire normalitzador i progressista: un **conjunt de tècniques** potenciadores de la reconstrucció del social i del comunitari, executades per uns **agents professionalitzats** —els ditxosos animadors sòcio-culturals— en el marc físic d'uns **equipaments** —les ditxoses *maisons de culture* a França, els *centri civici* a Itàlia— que es configuren com a punts de referència comunitària alterns als de la cultura de masses. Una triple proposta amb un clarissim objectiu de sutura: intervenir qualificadament i professionalitzada per tal de retornar el protagonisme del sòcio-cultural als ciutadans.

4.

És ben curiós veure que a *casa nostra* (!) es comença a parlar d'animadors i d'animació sòcio-cultural justament en aquells moments en què a Europa es comença a prescindir d'aquesta mena de discurs d'intervenció comunitària. No és, a hores d'ara, cap novetat ni cap *boutade* qualificar de poc afortunat l'enamorament súbit que molts dels notables de les polítiques locals de la transició democràtica professaren envers això de l'animació sòcio-cultural:
— Per la manca d'interès a trobar models de desenvolupament sòcio-cultural rigorosament endògens, la qual cosa és un clar simptoma de dependència quasi-tercermundista respecte als models homologats de la *metròpoli* —en aquest cas, l'Europa occidental—.
— Per la diversitat de la situació catalana dels anys setantes. Un procés de normalització del sòcio-cultural havia d'endegar-se tot partint necessàriament de la rica trama de l'associacionisme civil local: associacions de veïns, ateneus, etc. I no fou així. Un procés de normalització del sòcio-cultural havia de tenir en compte que la nostra realitat dels anys setanta presentava xarxes poc estructurades que calia enfortir, no pas substituir-les per altres de diferents.
M'agradaria detenir-me breument en la mena de professionals que, des del moment de l'adveniment de les institucions democràtiques, accedeixen a un cert *status* de professionalitat, esdevenint la primera fornada d'animadors sòcio-culturals *tout court*: es tracta d'homes i dones *frontissa*, provinents del món associatiu, que treballen a les institucions entossudits a apropar-les al món real, professionals-voluntaris i/o voluntaris-professionals que tracten d'utilitzar el seu espai de poder tècnic per tal de dinamitzar socialment la comunitat. A ENLLAÇ n'hi ha més d'un, d'aquests; sense ells no s'entén ni un borrall de la peculiar situació del voluntarisme a casa nostra. És a ells a qui cal

agrair fonamentalment que els discursos sobre la professionalitat i el voluntarisme en l'àmbit del sòcio-cultural siguin tèrbols, concomitants, confusos i, per tant, apassionants.

5.

Quines són les situacions i tendències de l'animació sòcio-cultural ara mateix, en ple vuitanta-vuit? Hi ha dues nocions bàsiques que defineixen l'actual panorama:
a) L'animador sòcio-cultural, si no ha mort, està en coma. El vell debat entre els partidaris de l'*animador-personatge* amb un rol professional ben definit i els partidaris de l'*animació com un conjunt de tècniques* utilitzables per un bon nombre de diferents professionals s'ha decantat en favor d'aquesta segona opció. Cada vegada són més els que pensem en l'animació com un *corpus* teòric i tècnic, un conjunt de recursos aplicables en qualsevol procés de dinamització comunitària d'origen públic o privat, professional o voluntari.
I mentrestant, bona part de les escoles de formació d'animadors, la universitat i l'INEM continuen penjats a la lluna de València, maldant pel reconeixement sòcio-professional de la figura d'un animador que no respon a cap mena d'espectatives ni demandes del cos social, l'administració pública ni la iniciativa privada. Creant, de retruc, una espectatives de professionalització tan falses com perilloses.
b) El debat necessari i intel·ligent passa, al meu entendre, per formular quin és el paper de cadascú —voluntaris i professionals d'àmbits diferents: educadors formals, no formals i informals, treballadors socials, etc— en el procés de construcció d'un **model integral, globalitzador i progressista de formació permanent i dinamització comunitària.**

6.

Mentrestant, un nou fantasme recorre l'ambit sòcio-cultural de la vella Europa: la *gestió cultural*. Mentre bona part dels sectors vius i actius ens esmercem en discussions quasi-teleològiques, un nou model d'intervenció s'estén com la marabunta: aquell que fa possible la lluna de mel entre els patriarques de la socialdemocràcia i el capitalisme més ferotge. Els vells profetes de l'animació sòcio-cultural tot just han descobert que cal reciclar-se i canviar de discurs; de sobte, Europa ja no està en crisi i la cultura és, ara més que mai, un producte de mercat i un valor de canvi:

— El predomini de l'aspecte dinamitzador dels processos culturals d'anys enrera ha estat substituït per la **qualitat del producte**. La participació ja no és important. Ningú no parla ja d'allò de la implicació dels destinataris en els processos culturals. Allò que importa és l'**impacte** per a la qual cosa calen bons **professionals especialitzats** gestors amb un bagatge tècnic força sofisticat —cal recordar que el perfil de l'animador era globalitzador i interdisciplinar per definició.
— La concepció de la cultura com a font de despeses no recuperables però necessàries d'anys enrera ha estat substituïda per un estat d'opinió en el qual la inversió cultural és una inversió econòmicament rendible. Parlar de cultura a Europa d'ara mateix és cada cop més parlar de **mecenatge** i d'*sponsoring*. A tall d'exemple nostrat, una de les línies prioritàries de treball d'una institució tan poc sospitosa com ESADA és precisament aquesta.
Si és que hi ha batalla, aquest és l'enemic d'ara. Un fenomen poderós dificilment abastable, la lluita contra el qual ens ha de menar a desenvolupar estratègies conjuntes per part de tots aquells —voluntaris, professionals i instàncies privades amb vocació pública i progressista— que creiem que l'àmbit del sòcio-cultural ha de ser, per damunt de tot, propici per a la solidaritat i afavoridor de la fraternitat entre els homes i les dones i els pobles.

La Verneda de Sant Martí, març del 1988

Eduard Miralles: Des de fa temps treballa dins del moviment associatiu català.

VALORACIONS DES DE LLEIDA

G.R.C.P.P.

Basant-nos en la nostra experiència, intentarem reflectir el que entenem i de quina manera ens afecten els dos conceptes proposats: VOLUNTARISME/PROFESSIONALISME.
Partirem del que entenem d'ells i farem una valoració positiva i negativa d'ambdós conceptes dins i envers el grup.

Nosaltres treballem com a grup amb una característica principal que és el vountarisme i funcionem gràcies a la voluntarietat d'una determinada gent, amb un projecte comú, flexible, modificable i d'acord amb els criteris d'aquesta mateixa gent.
Evidentment, això ens portarà a estar envoltats d'uns aspectes positius i, de retruc, d'uns de negatius.
Com a positius podriem destacar la inviolable llibertat d'acció de cada element, així com també, la mesura de compromis de treball que cadascú pren. De fet, d'aquesta llibertat d'acció i de compromis es va enriquint el grup i li dóna el seu caràcter. Aquesta llibertat de fer, permet una especialització individual en aquella secció que més el motiva, aportant ell els seus coneixements i el seu treball voluntari a la secció en particular i al grup en general. L'individu rep per part del grup el reconeixement de la tasca realitzada, enriquint-lo també amb els coneixements generals que el grup té per part de les diferents seccions que el componen.
Així doncs, trobarem una relació de *feedback*. Uns dels altres aspectes positius d'aquest voluntarisme podrien ésser l'espontaneïtat de les accions, entesa dins del grup i com a grup, degut a que no hi ha una dependència econòmica que ens lligui a institucions o organismes estatals. També permet conèixer altres grups, individus i activitats que es fan treballent fins d'aquest marc sòcio-cultural i com a característica fonamental el treball voluntari. Així com també, permet trobar una satisfacció de grup i personal en poder ocupar el lleure en allò que agrada i que es mou en un camp d'expressió i de treball concret, i si més no ampli, com és el de la cultura. I com no, el poder treballar amb gent que té les mateixes inquietuts, trobar una solidaritat, un altruisme i la no necessitat de títols per treballar i on només hi cal voluntat i ganes.
Com a aspectes negatius potser podriem citar la manca de mitjans per dur a terme els objectius del grup, ja siguin econòmics, humans, d'infrastructura, etc. I també, per què no, l'estancament, la manca d'estabilitat, el reconeixement públic i popular...
Per una altra banda, entenem el professionalisme com el treball acreditat i que a més a més, aporta uns beneficis econòmics, un estatus social i un reconeixement social. Seria el que nosaltres anomenem, dins d'aquest camp de la cultura com «els funcionaris de la cultura».
Com a aspecte positiu, aquest professionalisme, potser ens afecta i ens motiva com a grup a cercar nous camps, noves maneres de fer, de millorar-nos.
I de manera negativa, i és com més ens incideix, és en aspectes com l'intrusisme, el tancament de portes, el no reconeixement del nostre treball, ja sigui per la manca dels requisits als quals ells opten, com són els títols, l'estatus, l'espatlla. Així om també el cartellet que vosaltres molt bé dieu que se'ns penja i que hi posa «amateurs».
Evidentment, i havent fet la nostra resumida exposició, tan sols ens resten les ganes de lluitar i tirar endavant en la nostra tasca.
Cal ensenyar que el treball ben fet no ho és més si ve de mans d'un professional, sinó que si a més a més és basat i fet en el voluntarisme com a punt de sortida, potser és més digne i més net.

G.R.C.P.P.: Aquestes sigles obeeixen a Grup de Recerca de Cultura Popular de Ponent.

APORTACIÓ A UN DEBAT SOBRE EL VOLUNTARISME: EL PROFESSIONALISME

Jaume Sobrevals

Una professió és sempre una desgràcia, una limitació i una resignació.
(Herman Hesse)

SEMPRE HAN TINGUT BEC, LES OQUES

En el relativament llarg camí de la humanitat, les relacions socials han estat condicionades per l'existència de singularitats jerarquitzades. L'essència d'aquestes diferències (el poder o capacitat d'actuar per altri o sobre d'altri) es manifesta a través d'institucions (persones, grups socials,...) fonamentals en l'estructura que presenta en cada moment la societat en qüestió. El caràcter d'aquestes institucions varia segons la forma que pren el poder que detenen, apareixent més o menys fortes, exercint major o menor violència, etc. D'aquesta manera, ens trobem amb institucions de poder econòmic, polític, militar, sense ser unitats tancades, sinó que participen amb diferent intensitat de les diverses formes que aquest adopta. De fet, és fàcil veure institucions on convergeixen poder econòmic i polític, o bé poder polític i militar.

Normalment més a l'ombra, però, existeix la forma ideològica del poder, manifestada a través d'institucions d'un marcat contingut intel·lectual, és a dir, institucions la funció de les quals és formar mentalitats, irradiar ideologia. Entenc aquí ideologia com a complex d'idees que malden per justificar l'ordre establert.[1] L'església i la universitat en són dos exemples paradigmàtics. Donem-los una breu ullada històrica.

Situant-nos en les aglomeracions de gent i de pobles que formaren les grans civilitzacions de l'antiguitat, trobem certes especialitats que van més enllà de les destreses o habilitats personals: especialitats ideològiques, podríem dir-ne. Efectivament, i dins l'àmbit del sagrat, l'espiritualitat individual viscuda col·lectivament comença a necessitar intermediaris col·lectius en forma de persones individuals: els administradors del sagrat, els professionals de la religió, amb prou ascendent sobre el poble com per esdevenir una eina de control social.[2] Així mateix, un breu repàs mental a les grans civilitzacions de l'àrea mediterrània —de l'imperi egipci al carolingi— ens fa donar de l'existència d'una rígida divisió en classes, algunes de les quals, segons l'activitat inherent o els privilegis heretats, esdevenen veritables castes, és a dir, nucli de dominació i d'irradiació ideològica, amb vocació de perpetuïtat. En la majoria dels casos, l'activitat en qüestió gira al voltant de la religió com a sistema social jerarquitzant gestor de l'espiritualitat individual.

A partir de l'època medieval, amb la implantació de les universitats, entren en escena nous grups socials, mentre antigues castes troben una nova manera d'autoreproduir-se i de «blanquejar» llurs privilegis: la justificació acadèmica com a reconeixement social. D'aquesta manera ens trobem que, amb el pas del temps, les facultats universitàries existents en el segle divuit (dret, teologia, medicina) forneixen de professionals puntals essencials de l'estructura social del moment (justícia, religió, salut). Posteriors intents de modificar el paper jugat per la universitat no han aconseguit més que augmentar-ne el monopoli i formar una élite de professionals més aviat mediocre i «funcionaritzada».[3]

Amb la creixent complexitat de les societats, les institucions d'irradiació i control ideològic es diversifiquen i noves activitats es professionalitzen en entrar fins l'àmbit universitari. Així, paral·lelament a la relativa pèrdua de poder o «credibilitat» de l'església, noves activitats augmenten llur influència social quant a formació de mentalitats o «opinió pública», com ara la política legitimada democràticament o la comunicació de masses; junt amb el manteniment d'altres tant tradicionals com el dret, l'economia o l'enginyeria.

Tot plegat porta la GEC a definir la *professió* de la següent manera:

> «Activitat permanent, que requereix un títol i que serveix com un mitjà de vida i que a més determina l'ingrés en un grup professional determinat. Les atribucions i deures que deriven de l'exercici d'una professió estan definits legalment; els col·legis profesionals i altres corporacions professionals vetllen pel compliment d'aquests deures i per la defensa

en llaç
full informatiu
Nº 27/1988

CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR

TROBADA DE LA GENT DEL CENTRE D'ESPLAI L'ESTEL de Ripollet. Els propassats dies 5 i 6 de març es va desenvolupar aquesta trobada d'índole fonamentalment interna. Amb la participació de la majoria dels seus membres es va preparar, com ja ho van fer l'any passat, les activitats a desenvolupar fins l'acabament de l'actual curs.

FESTA DE L'ARBRE. 12 i 13 de març: Per quart any s'ha realitzat la Festa de l'Arbre amb una clara intenció que sigui un punt de referència pel que respecta a l'acció de repoblació del Centre Permanent.
A banda dels exemplars arboris i arbustius que s'han plantat per part de la gent que hi va assistir, també s'ha realitzar la plantació de la nova zona d'entrada al recinte i la repoblació de la zona de bosc contínua.
En total i sense comptar les espècies arbustives i/o arbòries de mida petita s'han plantat de l'ordre de 110 exemplars de diferents espècies.

CONFECCIÓ DELS GEGANTS DE GUARDIOLA DE FONT-RUBÍ. Des de començaments d'any i setmanalment, té lloc al taller del Centre Permanent la confecció dels gegants de Guardiola de Font-Rubí.
La seva construcció corre a càrrec d'un nombrós grup de joves d'aquesta població que, amb el guiatge d'ENLLAÇ i amb diferents torns, va concretant la seva realització.
D'aquesta iniciativa en som «culpables» per una banda el propi Ajuntament del municipi que conscient de la importància que tenen iniciatives d'aquest tipus hi va fer costat, d'altra el grup de joves engrescats per aquest projecte i finalment ENLLAÇ que ens sentim molt orgullosos de poder col·laborar i oferir un servei d'aquest tipus al municipi on estem situats.
Val a dir que aquesta idea ve de temps. Fa més d'un parell d'anys que ja es van tenir els primers contactes per tal de poder-lo tirar endavant.
Nogensmenys ha estat ara que, amb l'objectiu de poder-los estrenar a la Festa Major d'estiu, s'ha concretat aquest projecte.
Més endavant i en la mesura que es vagi avançant en la seva construcció us anirem informant, així com també desenvolupant el fil històric d'aquests dos nous protagonistes del municipi de Guardiola de Font-Rubí.

DEBAT SOBRE EL VOLUNTARISME

Des de sempre, ENLLAÇ hem centrat el nostre esforç en la cultura popular com a creació alliberadora i com a eina dinamitzadora, intentant establir un procés educacional que estimuli la persona a progressar en la presa de consciència de la realitat.
Amb quinze anys a l'esquena, hem engegat un procés de reflexió al voltant precisament de l'actitud que ens mou i que ens vincula a tantes altres entitats: la voluntat d'actuar solidàriament, d'ajudar-nos mútuament per tal d'aconseguir elevar cada cop més el nostre sostre de llibertats concretes.
Aquest procés l'hem projectat amb tres nivells: el primer, intern d'ENLLAÇ i autoformatiu; el segon, obert a diferents nuclis dinamitzadors del nostre país que se sentin partícips d'aquesta inquietud; el tercer, internacional, en forma de camp de debat a celebrar el proper estiu.

Quant al *primer nivell*, a partir de novembre anem discutint internament i elaborant textos que ens serveixin de punts de referència per poder continuar aprofundint el tema, analitzar-lo i descobrir possibles línies d'acció. Així mateix, les conclusions a les quals anem arribant serveixen com a pont cap al segon nivell, oferint-les a la consideració i discussió de les entitats que en cada moment s'apleguin a fer-ho.

Els objectius del *segon nivell* són diversos. D'una banda, conscienciejar-nos dels motius que ens mouen a actuar i estudiar aquesta actitud amb un esperit educacional. D'una altra, compartir i intercanviar coneixements i reflexions per tal d'anar creant una xarxa de relacions que potenciï les capacitats i accions de tots plegats. Finalment, possibilitar la participació col·lectiva en l'organització i gestió del camp de debat internacional d'aquest estiu.

Per tal d'iniciar els contactes, hem convidat un seguit d'entitats i els hem enviat un text elaborat per ENLLAÇ («Per un debat entorn del voluntarisme») amb la intenció d'orientar el diàleg de la primera trobada. Aquesta ha tingut lloc el dia 20 de març en el Centre Permanent de Cultura Popular i ha representat un primer encontre i una primera posada en comú de les experiències i criteris que tenim sobre el tema en qüestió. Un cop elaborats els punts essencials posats sobre la taula, els enviarem junt amb les aportacions posteriors a tots els participants, així com a tothom qui ens ho demani. Com a qüestió immediata, hem decidit fer una segona trobada, oberta a totes les entitats i persones interessades, el proper diumenge 15 de maig, també en el CPCP.
Del *tercer nivell*, degut a la seva singularitat, us en parlem tot seguit en un apartat especial.

CAMP DE DEBAT INTERNACIONAL SOBRE EL VOLUNTARISME

Aquest CAMP DE DEBAT INTERNACIONAL tindrà lloc en el Centre Permanent de Cultura Popular, barri dels Pujols, municipi de Guardiola de Font-rubi del 21 fins al 28 d'agost d'enguany.
Es tracta de la realització de l'última fase del procés de discussió al voltant del voluntarisme, amb els següents objectius bàsics:
— Debatre, valorar i potenciar el voluntarisme com a actitud i eina d'alliberament social i cultural de les persones i dels pobles, dins d'un clima d'intercanvi entre gent d'arreu del món.
— Aprofundir en el coneixement dels Països Catalans, nació europea sotmesa pels estats espanyol i francès, que cerca la seva plena realització en el marc de l'Europa de les nacions.
A més de les activitats induïdes pels objectius bàsics, en preveiem de paral·leles, les quals us comentarem tot seguit en parlar de les sessions de treball.

Tant el debat previ com el Camp, són activitats emmarcades dins el quinzè aniversari d'ENLLAÇ, la celebració del qual tindrà lloc l'últim dia del Camp.

CALENDARI

21 d'agost, diumenge
durant tot el dia, arribada al CPCP i benvinguda
a les 6, presentació mútua i del Camp.

del 22 al 26
sessions de treball

27, dissabte
conclusions i cloenda.

28, diumenge
celebració final del 15è aniversari d'ENLLAÇ.

El Camp de Debat es desenvolupará en sessions de treball de matí i de tarda.

SESSIONS DE TREBALL DE MATÍ

De 2/4 de 9 a 2/4 d'11
temps destinat al treball físic per acondicionar els exteriors del CPCP, sobretot enjardinant zones de conversa a l'aire lliure.

de les 11 a la 1
discussió a l'entorn del voluntarisme segons el qüestionari elaborat conjuntament amb les entitats cíviques i culturals col·laboradores.

SESSIONS DE TREBALL DE TARDA

a les quatre
presentació d'entitats, projectes, iniciatives, etc., tant catalanes com estrangeres, mogudes per una actitud voluntarista.

després
exposicions, xerrades, projeccions, visites... que ajudin a conèixer la realitat catalana emmarcada dins el context europeu.

promotora de cultura popular

dels interessos dels seus membres, fins a l'extrem que les professions defineixen estaments dins la societat; així, per exemple, hom parla de la classe mèdica, dels advocats, dels enginyers, etc.»

RIGOR PROFESSIONAL *VERSUS RIGOR MORTIS*

De l'anterior repàs podem treure'n que sempre han existit, més o menys evidents, unes activitats necessàries per al funcionament social i, més concretament, per al seu manteniment i control. Aquestes activitats, amb un fort ascendent sobre el poble gràcies a la seva capacitat generadora d'idees i de formes, han representat, malgrat el progrés que poden haver comportat, una eina de fre i contenció a les ànsies o moviments alliberadors de les persones.

Evidentment, per al seu manteniment, aquestes professions s'han anat envoltant d'uns privilegis restrictius, augmentant-ne el corporativisme i convertint-se en aparells de poder no sols ideològic, sinó també econòmic i/o polític. La creació de col·legis professionals i de caixes d'estalvi dins d'aquests en són una mostra. D'altra banda, s'han forjat una aura de reconeixement i respecte social que les ha dutes a un prestigi tal que la sola aplicació de la paraula «professió» a una activitat qualsevol l'eleva per damunt d'oficis i d'activitats artesanals, per exemple. Al respecte, és ben curiós com en el DNI de l'estat espanyol, figuri una dada que identifica com professió «*sus labores*». Tot això fa que, en el moment en què és necesari posar pedaços estructurals a la societat, s'emprin mecanismes de professionalització, tal com està passant últimament. Efectivament, activitats productives i de serveis considerades oficis o bé aficions estan revaloritzant-se i modificant el seu paper dins el conjunt d'activitats que mouen la societat. Paral·lelament, noves activitats professionals apareixen en el panorama, tendint tot plegat cap a una organització social en professions jerarquitzades entre si.

Els motius d'aquest fenomen poden ser, des de l'existència de massa persones en atur, fins la necessitat de controlar camps fins ara força al marge dels mecanismes de control social. Quines estratègies serveixen per dur a terme aquesta professionalització creixent? Doncs precisament les tradicionals que han seguit les activitats comunament acceptades com a professions: la retribució econòmica (majoritàriament per part de l'estat, amb la conseqüent «funcionarització»), l'accés a un cos mitjançant proves (oposicions, concursos, títols,...), la creació d'imatge de l'activitat en qüestió, la promoció d'aquesta com necessària per a la societat quan no n'existeix una demanda espontània per part del poble...

Aquesta transformació ve acompanyada d'una actitud en bona part dels individus directament afectats i interessats. Aquesta actitud, que podríem anomenar *professionalisme*, es caracteritza per l'acceptació o el desconeixement còmplice dels problemes socials que comporta l'activitat en qüestió i de la funció immobilista que pot complir, per l'exigència d'un lloc de treball malgrat no haver-hi una demanda social del mateix, per la recerca d'un lloc de privilegi, pel predomini dels aspectes egoistes sobre els altruistes, etc.

El professionalisme és, doncs, l'actitud més allunyada de la que pot acostar-nos a la solidaritat, a l'ajut mutu i a la consecució de llibertats reals i concretes per a les persones i els pobles.

NOTES

1) Vegeu LOUIS WIRTH, «Pròleg a l'edició anglesa», dins KARL MENNHEIM, *Ideologia i utopia*, Barcelona, 1987, p. 36.
2) Vegeu THOMAS LUCKMANN, «Sobre la funció de la religió», dins *Revista de Catalunya*, núm. 14, Barcelona, 1987, p. 26.
3) Vegeu PERE SOLA, «Entre el model d'universitat "formativa" i el model d'universitat-oficina», dins *L'Avenç*, núm. 110, Barcelona, 1987, p. 24.

Jaume Sobrevals: És membre d'Enllaç.

Un dels plats forts de VIA FORA! sempre ha estat la traducció d'articles d'altres revistes germanes internacionals, particularment afins a la temàtica dels moviments alternatius, la no violència, la cultura popular, etc. Sempre són molts els articles que se'ns queden al papa; sovint, la reduïda dimensió de la nostra revista n'és la causa, altres cops la por de resultar excessivament especialitzats... En aquesta secció publiquem, agrupades temàticament, les recensions de tots aquells artivles que, malgrat que no apareixeran al VIA FORA! us els podem servir en versió original fotocopiada. D'aquesta forma el potencial d'informació d'aquesta publicació augmentarà considerablement per a tots vosaltres. Només cal que ens feu arribar la comanda d'articles del vostre interès i, en un temps prudencial, us el servirem a casa vostra per correu, a canvi del preu de les fotocòpies i del franqueig postal. Bon profit!

DESENVOLUPAMENT I TERCER MÓN

15. SUSANA FINQUELIEVICH. *La interacció dels actors en les estratègies de supervivència. El cas de la pobresa urbana a Llatinoamèrica*. Publicat a IFDA Dossier, núm. 59. Suïssa, maig-juny 87. Llengua original: anglès.
L'autora, membre del programa «Food&Energy Nexus» de les Nacions Unides, analitza en aquest article diverses possibilitats de cooperació entre l'estat, les organitzacions no governamentals i el voluntariat en les activitats destinades a satisfer les necessitats bàsiques dels grups més necessitats a les ciutats llatinoamericanes: obtenció d'aliments alternatius, accés a l'energia i cobertura de l'habitatge. L'article consta de tres parts; en la primera s'analitza l'estructura econòmica de les ciutats llatinoamericanes, immerses en una crisi de caràcter estructural. La segona part formula una tipologia d'interaccions entre els diversos actors socials. La tercera part revisa l'impacte sòcio-econòmic d'aquestes accions.

16. *Una innovació institucional: ANEM (Xarxa d'organitzacions no governamentals africanes per al medi ambient)*. Publicat a IFDA Dossier núm 59. Suïssa, maig-juny 87. Llengua original: anglès.
L'article descriu l'origen, principis i trajectòria de l'ANEM, organització fundada a Nairobi l'any 1986 com a exemples de la lluita dels pobles africans per tal d'assolir una nova situació més enllà de les sortides conjunturals a la crisi actual la qual, d'altra banda, no és sinó el resultat de la incapacitat de les institucions convencionals per tal d'ocupar-se dels problemes ecològics, econòmics, socials i polítics.

17. FREDERICK CLAIRMONTE I JOHN CAVANAGH. *EL deute extern dels països del Tercer Món pot provocar el col·lapse dels sistemes comercials i financers mundials*. Publicat a IFDA Dossier núm. 59. Suïssa, maig-juny 87. Llengua original: anglès.
Es tracta d'un article tan científic i ben documentat com presumptament polèmic, en el qual els seus autors defensen la hipòtesi que el Tercer Món mai no podrà pagar el deute extern contret. Analitzant la crici que aquest deute provoca, en conjunció amb la davallada dels ingressos per exportació i la fugida de capitals del Tercer Món, arriben a la conclusió que el sistema financer i comercial de tot el món és al caire del col·lapse.

18. HANSEL NDUMBE EYOH. *Teatre, educació d'adults i desenvolupament. Un taller a Kumba (Camerun)*. Publicat a IFDA Dossier núm. 60. Suïssa, juliol-agost 87. Llengua original: anglès.
L'article parteix de l'anàlisi d'una experiència concreta d'un taller de teatre a Kumba (Carmerun) per tal de fer una síntesi de les característiques fonamentals del «Teatre per al Desenvolupament» (TFD) com a corpus sistemàtic utilitzat en molts llocs d'Àfrica com a instrument de presa de consciència de la situació dels habitants del Tercer Món.

19. DOMINIQUE TEMPLE. *Les organitzacions no governamentals, com el cavall de Troia*. Publicat a IFDA Dossier núm. 60. Suïssa, juliol-gost 87. Llengua original: francès.
En el context de les diverses estratègies de suport al desenvolupament dels països del Tercer Món, basades en la beneficiència o en el regal més o menys interessat, la intervenció de les organitzacions no governamentals, introduir criteris horitzontals de solidaritat i cooperació mútua, és —segons l'autora d'aquest article— un autèntic cavall de Troia en els processos de desenvolupament endogen.

20. RAQUEL SALINAS I JORGE GÓMEZ. *Tot el món dins una ràdio d'aldea. L'experiència de Chasquihuasi*. Publicat a IFDA Dossier núm. 61. Suïssa, setembre-octubre 87. Llengua original: castellà.
Més de cent cinquanta emissores radiofòniques de disset països d'América reben des del Centre de Comunicacions de Cahasquihuasi, a Santiago de Xile, el programa

«Informativo Internacional Tercer Mundo», un servei informatiu internacional que omple un buit necessari i ha esdevingut una experiència insòlita de comunicació. L'article passa revista a la història externa de la iniciativa, els objectius, els continguts de l'informatiu i el sistema d'elaboració, i la xarxa de difusió radiofònica.

21. TSUDI WA KIBUTI MAMBU-LO i MUAMBU IFULU KIA-BUTANDU. *Diàleg interafricà i diàleg Sud/Sud*. Publicat a IFDA Dossier núm. 61. Suïssa, setembre-octubre 87. Llengua original: francès.
Ja fa vint-i-sis anys que la majoria dels països africans van accedir a la independència política, per bé que encara s'enfronten a múltiples dependències econòmiques que perllonguen llur dependència envers el Nord. Tots els països del Tercer Món saben que la solució als seus problemes passa per la recerca de models autòctons de desenvolupament.
Aquest article enfoca el problema des de dos punts de vista consecutius: primerament es fa una descripció de l'actual estat de coses dels països de l'Àfrica. En segon lloc s'assenyalen les condicions que poden fer possible un clima de cooperació interafricana en particular i Sud/Sud en general.

22. *La participació popular en el desenvolupament: Algunes reflexions a partir d'exemples de projectes realitzats a Cabo Verde, Níger, Gàmbia i Txad*. Publicat a IFDA Dossier núm. 62. Suïssa, novembre-desembre 87. Llengua original: francès.
Aquest article ha estat elaborat pel Secretariat Executiu del Comitè Permanent Interestatal de lluita contra la desertització del Sahel, i va ser presentat al Simposi sobre la participació popular en el desenvolupament, organitzat pel Consell Nacional de Desenvolupament a Níger el passat mes de juny de l'any 87. Tot partint de l'anàlisi d'experiències concretes, l'article és una reflexió en profunditat de la problemàtica, les constants i les expectatives de la participació popular en la gestió dels interessos de la comunitat, en un context que depassa l'aspecte estricte del desenvolupament.

FEMINISME

3. E. MINE CINAR. *Ocupació encoberta: El cas del treball femení en l'agricultura i les manufactures de petita escala en els països del Tercer Món*. Publicat a IFDA Dossier núm. 59. Suïssa, maig-juny 87. Llengua original: anglès.
Bona part del treball femení no registrat en els sectors agrícola i artesanal del Tercer Món s'esdevé en la pròpia llar. Es tracta de sectors en els quals el treball de les dones, a més de les tasques domèstiques, fa possible la producció de béns que seran venuts pels varons de la família. Aquest sistema d'ocupació encoberta substitueix un sistema de treball obert, en el qual els beneficis de la producció haurien de revertir en la pròpia dona contribuint, en certa mesura, a la seva independència financera.

MOVIMENTS COOPERATIUS

19. Denis HORMAN, Patricia WASTIAU: *Cercles de qualitat, cercles cooperatius: quina participació? amb quina finalitat?* Publicat a ALTERNATIVES WALLONNES, núm. 47-48. Llengua original: francès.
Concretament, es tracta de dos articles englobats fins un dossier monotemàtic. En el primer, els autors presenten i descriuen una colla de tècniques sorgides i desenvlupades dins l'empresa tradicional, especialment els cercles de qualitat (CQ), i en plantegen l'aplicació en les empreses cooperatives. Després d'un breu repàs al funcionament i evolució dels CQ, analitzen el paper que juguen com a mantenidors d'un determinat sistema empresarial, paper ben galdós, segons les conclusions a les quals arriben. En l'altra, comenten els motius que han dut diverses cooperatives a l'adopció de «cercles cooperatius de gestió participativa de la producció» i ens expliquen dues experiències d'aquest tipus: en una cooperativa de producció i en una altra de confecció de vestits de protecció. Acaba, també, amb uns quants comentaris al respecte.

20. G. KWANTEN: *El moviment Cooperatiu Cristià*. Publicat a ALTERNATIVES WALLONNES, núm. 47-48. Llengua original: francès.
Dins la secció «Història de la cooperació», ens presenten aquest cop un monogràfic sobre el moviment cooperatiu cristià, avanç d'un llibre que a hores d'ara ja deu ser al carrer (als carrers de Valònia, és clar). El treball és dividit en dues èpoques: del '86 del segle passat fins al 1940 la primera, i a partir d'aquesta data la segona. En la primera època destaquen les dificultats dels inicis, la crisi dels anys 30 i la creació de la Federació Nacional de Cooperatives Cristianes. A partir del '40 i de la segona guerra mundial, el cooperativisme cristià es diversifica i s'expandeix, i ens trobem amb les fites de la banca d'estalvi i de la companyia d'assegurances. Acaba prenent el pols a les cooperatives de l'última fornada, resposta a la suada crisi dels darrers anys.

FUNDACIÓ TERCERA VIA

La Fundació «Tercera Via» neix a Catalunya, una nació petita, però ben situada en el Mediterrani, bressol de civilitzacions, a mig camí entre el nord ric i el sud pobre, entre l'oest liberal i l'est socialista, amb una llarga tradició d'equilibri entre seny i rauxa, aristocràcia i democràcia, natura i cultura, nacionalisme i universalisme. Els que hem encetat aquest projecte només podem pretendre considerar-nos una petita part de la realitat total del món. Una part que ensems està disconforme de com funciona la nostra societat però que, tanmateix, hi viu en un constant intercanvi simbiòtic. El món que ens envolta i ens penetra, ens dóna vida, ens sorprèn, s'autorecrea, evoluciona permanentment, però també es corromp, es perverteix, ens corromp i ens perverteix.

La primera i principal intenció és partir de la realitat del nostre món tal com és. La nostra tradició cultural ha primat l'anàlisi i l'especialització amb escreix, i per això nosaltres desitgem la unió, l'harmonia, l'anàlisi en la síntesi.
Estimem profundament el món, però també discrepem de la seva forma actual de funcionar. La realitat objectiva es presenta com a l'única realitat. Les estructures externes i extenses, observables pels sentits, arraconen la intuïció, la subjectivitat responsable i creadora. Per això, la nostra Fundació vol treballar la ciència en la consciència.
Comencem, doncs, per oferir-nos les nostres possibilitats i demanar-nos ajuda en les nostres necessitats. Així, amb el capital humà que disposem, es teixeix un primer sistema pràctic de relacions com a punt de partida. Volem fomentar la participació lliure i entre iguals per elevar la base del poble a nivells de més transcendència... l'Estat en el poble i la llibertat en la solidaritat.
Ens proposem al costat d'aquells que lluiten, no fanàticament, per frenar la cursa de la destrucció de la natura i l'abisme obert entre els països rics i els pobres, contra el desgavell de misèria, marginació i incultura, d'amples capes de població, que implica la nostra pròpia destrucció. Ens cal una nova economia social i una cultura humana que creixi agermanada en la cultura bàsica i irrenunciable: l'economia en la societat i la cultura en la natura.
Les nostres relacions mútues i les relacions amb el món que ens envolta, fomentades per la Fundació, sense sectarismes, amb un esperit obert d'informació i d'investigació permanents, modelaran i encaminaran tota la seva tasca interior i la seva posterior difusió, perquè volem que la pràctica de la vida dirigeixi la teoria, l'estudi i tot programa possible posterior d'actuació sistemàtica.

Fundació Tercera Via

1— VOLEM:
L'estudi, la reflexió, la investigació i l'experimentació permanents sobre l'univers i, especialment sobre l'ésser humà i la difusió que se'n deriva.
VOLEM:
La recerca i foment de noves estructures, econòmiques, socials, ecològiques i culturals, d'equilibri dinàmic i de creativitat, en l'interior de la societat humana i en l'interior de cadascun dels seus components.

2— COM HO FAREM?
Coneixent i incident en la realitat del món.
Experimentant noves formes de realitat.
Investigant una economia alliberadora i responsable.
Per tot això, la Fundació Tercera Via servirà els quatre fronts d'activitat següents:
2.1— Ètnies: És la comunitat fonamental a tots els nivells. És la primera comunitat, la comunitat de convivència, caldrà que sigui un pacte lliure i responsable entre persones individuals, que li confereix la plenitud de drets (base de sobirania). A continuació el barri, comunitat de veïnatge, també serà un pacte lliure i responsable entre comunitats de covivència, però hi caldrà la comunitat de convivència sense pactes de barri. Després el municipi, pacte lliure i responsable entre barris, amb la possibilitat de barris lliures. I així successivament amb la comarca, el país, la nació, el continent, la Terra...
2.2— Terra: És el factor bàsic, econòmic, ecològic i social. La Terra és el motor de la vida. La trepitgem cada dia. Suporta en silenci totes les nostres veleïtats i, sovint, la tenim oblidada.
Econòmicament és la matèria primera per excel·lència i punt d'arrencada de tot procés productiu. Ecològicament constitueix el nostre patrimoni cultural. Socialment, els latifundis, minifundis, especulació de la terra i de l'habitatge, porten severes conseqüències de marginació social, subordinacions, colonitzacions, pèrdua de sobirania nacional,...
Cal, doncs, una vigilància i una lluita econòmica, ecològica i social sobre l'ús de la terra i dels immobles en general.
2.3— Economia: És el motor material de la humanitat. Un a un, tots els esforços productius de l'home treballador, de l'home estalviador, de l'home emprenedor, de l'home inventor, generen la potència d'una economia sana. L'economia no ho és tot. És només el mitjà material imprescindible. Cal estimar-la i estimular-la. Cal ordenar-la perquè sigui creativa i productiva, però també cal estructurar-la perquè sigui justa, clara, solidària, harmònica i responsabilitzadora.
2.4— Cultura: És el motor espiritual de la humanitat. La cultura, en el sentit més ampli, abraça les manifestacions de la creativitat original de l'home, de la diferència de la forma de fer instintiva o condicionada dels nostres animals. Cobreix els aspectes socials: lluita contra la miséria, la marginació, l'opressió. Passa per la cultura estricta: art, ciència, tècnica, artesania, llengua, festes, esports, filosofia, política, sociologia, etc. I s'eleva fins els estats superiors de l'esperit.

3.— QUI POT ESTAR-HI INTERESSAT?
Qui vulgui la millora de la persona individual, de la comunitat de convivència, del barri, del municipi, de la comarca, del país, de la nació,...
Qui tingui interès en la preservació, adquisició i bona utilització del patrimoni de la terra.
Qui tingui interès en el complex món de l'economia.
Qui vulgui col·laborar en la creació de cultura en el sentit més ampli.
Associar-te a la FUNDACIÓ TERCERA VIA significa, si vols, participar plenament i activa en el desenvolupament dels diferents fronts de treball, i/o altres activitats que tots junts poguem anar creant.
Per a més informació podeu adreçar-vos a FUNDACIÓ TERCERA VIA, carrer de la Diputació, 185, 3r-1ª. Telèfon: 253 64 42. 08011 Barcelona (El Barcelonès).

L'ESPERANTO A CATALUNYA

Hèctor Alòs

Cent anys semblen només un instant per a una llengua. Però hi ha un idioma al món que tot just va complir l'any passat el seu primer centenari: l'esperanto.
Des de la publicació de la seva gramàtica, el 1887, l'esperanto, com a llengua, s'ha anat afermant paral·lelament a la seva afirmació com a vehicle d'una cultura veritablement internacional. Analitzarem, sense gaire deteniment, l'estat actual tant de la llengua, com de la cultura, com també del moviment que els sosté referint-nos més concretament a Catalunya.

ELS ORÍGENS

Des que l'home és home —i ben abans també— s'han parlat llengües diferents arreu del món; actualment se'n compten més de tres mil, només (?) una cinquantena de les quals a Europa. A mida que els pobles han tingut més i més relacions entre elles, el problema lingüístic s'ha anat sentint més i més. És per això que, amb la desaparició del llatí com a interllengua a Europa, un bon nombre d'intel·lectuals ha sentit la necessitat de cercar un substitut. Ja Descartes i després Leibniz van proposar la creació d'una llengua com a nova llengua pont. Aquesta llengua havia de ser especialment regular, per facilitar el seu aprenentatge, alhora que exacta i flexible. Des de llavors molts van ser els qui es van proposar construir una llengua tal. El 1887 un metge jueu, L.L. Zamenhof, publicà a Varsòvia la gramàtica de la seva «Lingvo Internacia» (pron. lingvo internatsia), que després s'anomenaria «Esperanto», i que és sens dubte la millor de les propostes de llengües planificades, i l'única que ha aconseguit superar la fase de projecte.

LA IDEA

Si persones de llengües diferents es volen comunicar, cal que triïn una llengua. Si trien la llengua d'un poble, els membres d'aquest tindran l'avantatge de dominar a la perfecció la llengua, en detriment dels altres, que difícilment podran expressar-se amb la facilitat dels nadius, a causa de l'enorme dificultat inherent d'aprendre una llengua. Ultra l'evident discriminació d'uns, que sempre són els membres dels pobles més petits o de menor poder econòmic, és evident que aquest fet pot comportar —i comporta— una forma de dependència cultural i fins i tot l'eliminació de llengües i cultures, com sabem bé els catalans.
Aquesta és, en essència, la causa per la qual es desitja tenir una llengua que, d'una banda, no pertanyi a cap poble i que, d'altra banda, sigui senzilla. Les úniques llengües neutrals (o força neutrals) existents són les mortes, com el llatí o el grec, però no són gens fàcils. Per això s'han creat les llengües planificades.

LA LLENGUA

L'esperanto és, doncs, una llengua planificada —com ho és també l'hebreu modern i també, encara que, evidentment, en menor mesura, totes les llengües normalitzades, com p.e. el català fabrià.
La particularitat de l'esperanto és que agrupa construccions de les llengües més diverses: el lèxic llatí i germànic, la sintaxi eslava, la formació de mots semítica, l'aglutinància com en turc o swahili... Això fa que el parlant de qualsevol llengua pot sense gaire dificultat aprendre aquest idioma. D'altra banda cal recalcar que aquesta diversitat d'elements no fa la llengua dissonant. L'esperanto agrupa tot allò que és comú a tots els grups lingüístics o, en el seu defecte, el que és més internacional o regular. La immensa dificultat d'aquesta empresa és el que ha fet fracassar tots els altres projectes de llengües planificades, ja que una síntesi realment harmoniosa com la de l'esperanto només es va poder aconseguir després d'anys de laboriosissims treballs per part del seu creador i, després, per l'ús que han fet els esperantistes, que ha portat una certa evolució de la llengua cap a una major coherència i regularitat.
Conseqüència de tot és l'extraordinària facilitat de la llengua, que pot ser apresa en un any per una persona de llengua llatina o germànica normalment dotada per als idiomes i perseverant en l'estudi; un japonès o un xinès necessiten, en canvi, uns dos anys. Al mateix temps, l'esperanto és especialment

precis ja que altrament en una comunitat enormement diversa com l'esperantista els malentesos serien continus.
Però, certament, no és la llengua l'element més important de l'esperantisme. L'idioma és només un vehicle de comunicació i és clar —per a nosaltres, almenys— que l'important no és el vehicle, sinó la comunicació.

UNA COMUNITAT AMB CULTURA PRÒPIA

En els cent anys de vida de la llengua, al seu voltant s'ha aplegat un grup de persones —més o menys nombrós— que pels seus contactes ha creat una cultura, i, ens atrevim a dir, un nou tipus de cultura internacional. Aquest fet és, malauradament, absolutament desconegut. I és curiós que això es degui especialment als mateixos esperantistes, que no són prou conscients de l'anormalitat d'aquest fenomen que ells viuen a diari.
Tanmateix, l'esperanto és principalment una llengua pont. A ella, per exemple, hi estan traduïdes les més grans obres de la literatura universal. Però potser cal més específicament remarcar que existeix una gran quantitat d'antologies nacionals, en particular de petits pobles amb llengües poc conegudes, com la romanx, maltesa, albanesa o txerquesa; la primera antologia nacional publicada en esperanto fou precisament la catalana, apareguda el 1925 i reeditada el 1931.
Com a llengua pont, l'esperanto també s'utilitza en un centenar de revistes internacionals i un nombre incalculable de butlletins nacionals o locals. A Catalunya, per exemple, s'editen quatre butlletins: «Kataluna Esperantisto» (bimestral), de l'Associació Catalana d'Esperanto; «Kata Luno» (bimestral), de la Joventut Catalana d'Esperanto; «El butlleti de l'esperanto» (trimestral, en català), del Centre d'Esperanto de Sabadell; i «La grilo» (trimestral, bilingüe), de Girona Espero. Entre les revistes internacionals cal potser destacar les científiques «Scienca Mondo», «Fokuso» (esp. sobre informàtica), el magazine «Monato», el satíric «la Kancerkliniko», la juvenil «Kontakto» i l'escrita en braile «Esperanta ligilo». La majoria d'aquestes revistes són òrgans d'associacions que utilitzen l'esperanto com una de les seves llengües de treball.
L'esperanto no és tanmateix només una interllengua, sinó que diversos autors l'han triat com a forma d'expressió per a la seva producció artística, ja sigui literària o musical.
En esperanto s'editen uns 500 títols l'any, un terç dels quals originalment escrits en aquesta llengua. També hi ha més de trenta

companyies teatrals, un bon nombre de cantants lírics, cantautors i diversos grups de rock.
L'esperanto és també una de les llengües quotidianes d'uns quants centenars de famílies, majoritàriament internacionals. Infants el tenen com una de les seves primeres llengües, al costat de les pròpies del pare i de la mare, que també, és clar, no poden deixar d'aprendre.
Aquestes famílies tenen diverses trobades durant l'any, principalment a Suïssa i Hongria. Però no són més que un dels col·lectius que organitzen congressos esperantistes. Anualment se'n fan més de doscents arreu del món. Els més importants són, sens dubte, el Congrés Juvenil Internacional, celebrat l'últim a Cracòvia (Polònia) amb la participació de 1.200 joves de 44 països, i el Congrés Universal, que enguany reuni a Varsòvia 6.000 persones de 73 països.
Són aquests congressos el millor reflex de la pluralitat i vida de la comunitat esperantista, allà on aquesta es fa més visible i palpable. A Varsòvia s'aplegaren 37 conferències, dins de la universitat d'estiu, 16 obres de teatre, 13 concerts (més altres fora de programa, especialment juvenils) i 7 pel·lícules durant set dies.
Si es vol, però, no cal esperar una data concreta per viatjar a un dels congressos. Existeixen diversos centres permanents que constantment organitzen activitats, com a La Chauz-de-Fonds (Suïssa) o Pisanica (Bulgària).
I ni tan sols cal viatjar per tenir contactes amb esperantistes estrangers. Cada dia, a les ones curtes de ràdio, hom pot escoltar almenys una hora de programació en esperanto a deu emissores internacionals...

LES FITES ACONSEGUIDES

Totes aquestes realitzacions són, però, molt minses si les comparem amb l'ideal primitiu esperantista, el somni que totes les persones de tots els països aprenguin una segona llengua neutral i fàcil per poder comunicar-se en llibertat i igualtat amb tots; sembla realment que el món ha de donar moltes voltes abans que aquest somni s'acompleixi. Tanmateix, a l'igual que altres moviments socials nascuts durant el segle passat i que volen millorar la societat, com ara el moviment d'alliberament de la dona, els esperantistes no ens sentim absolutament decebuts pels resultats. Hem aconseguit unes fites i ens n'enorgullim.
Ningú, per exemple, com els esperantistes, té un coneixement absolutament profund de la realitat d'altres països, de la forma de viure i d'entendre la vida d'altres pobles. Ho permeten i impulsen la gran facilitat de viatjar i d'intercanviar visites, de conviure amb persones arreu del món i de tenir contactes directes mitjançant una llengua de la qual es pot arribar a dominar tots els matisos i recursos.
És per això que, curiosament, sovint els esperantistes es converteixen en políglotes: perquè aprenen a estimar altres pobles i n'aprenen les llengües. L'estructura mateixa de l'esperanto facila en gran mesura l'aprenentatge de llengües, com s'ha demostrat repetidament, especialment en infants.
Tot plegat està forjant un nou tipus de cultura internacional, on els diversos pobles i persones aprenen sense prejudicis la relativitat dels seus costums, hàbits i formes d'entendre la vida.
És potser per això també que l'esperanto, en tant que llengua i cultura, s'estudia en 140 universitats d'arreu del món, entre les que destaquen més de vint de xineses.

I A CATALUNYA...

A Catalunya existeixen dues associacions d'àmbit nacional, l'Associació Catalana d'Esperanto i la Joventut Catalana d'Esperanto, que tot just va ser acceptada per unanimitat com a secció nacional de l'Organització Mundial de la Joventut Esperantista en l'últim congrés. Ambdues associacions coordinen l'activitat dels grups locals i impulsen edicions.
L'Associació Catalana organitza un curs per correspondència al Congrés Català d'Esperanto i seminaris internacionals. L'estructura de l'associació es basa en poder oferir el major nombre de serveis tant a particulars com a grups.
Potser per la seva forta dinàmica de grup, el jovent basa la seva activitat en els seus diversos grups d'interès i en les molt nombroses trobades que s'organitzen; enguany muntarà també un seminari internacional a Mallorca.
Entre els grups locals convé destacar els de Sabadell, Girona i el departament d'esperanto del Club d'Amics de la Unesco, a Barcelona. Aquests grups organitzen bàsicament cursets i posen a la disposició dels seus associats llibres i revistes.
Adreces d'interès:
Associació Catalana d'Esperanto,
Apartat 290, 08200 Sabadell; tel. 716 36 33 (de 19.00 a 2.00, laborables).
Joventut Catalana d'Esperanto,
Apartat 32318, 08080 Barcelona.
Centre d'Esperanto de Sabadell,
c. Papa Pius XII, 130. 08208 Sabadell

Héctor Alòs i Font és membre de l'Associació Catalana d'Esperanto.

BRADBURY, Ray
Fahrenheit 451
Edhasa, Clàssics moderns
Barcelona, 1986, 233 pàgines

Aquesta obra no és una novetat: molts de nosaltres la vam conèixer a través de la seva versió cinematogràfica, i la impressió que ens va deixar no l'hem oblidada del tot. És ara amb la lectura del llibre —publicat recentment en català— que podem establir amb l'obra una forta relació donada precisament per les pròpies possibilitats del mitjà: control del ritme de lectura, repetició de la mateixa, ampli camp per a la imaginació, etc.

Ray Bradbury és un dels autors més coneguts de ciència-ficció, o de fantasia pura com deia Borges, i té unes quantes obres considerades com a clàssics del gènere. Concretament aquesta, l'editorial ens la presenta de la següent manera:

> «*Fahrenheit 451* és molt més que una fàbula sobre un futur aparentment acolorit i despreocupat, però gris i dominat per l'adotzenament i l'estultícia de la massa. L'enfrontament entre l'administració d'un estat totpoderós i els rars ciutadans que gosen desafiar les regles que prohibeixen la tenència de llibres és una paràbola de la nostra renúncia a la llibertat de la imaginació —a la llibertat de la vida—. L'al·legoria de *Fahrenheit 451* sembla escrita expresament com reflexió sobre les actuals generacions tele-addictes, conformistes i indiferents.»

El llibre consta de tres parts. La primera és lenta. En la societat del protagonista tot funciona a la perfecció, tot és gris. Algunes preguntes, però, en trenquen la monotonia. En la segona part, les necessitats, les ganes de saber, les inquietuds, transformen la vida. S'acceleren els fets i diversos elements distorsionen la plàcida societat. En la darrera, l'acció quasi permanent és la que ens va portant cap al desenllaç final.

Aquesta obra, de lectura fàcil i clara, sembla redactada fredament, calculant ben bé cada una de les frases (curtes, precises), per tal de crear un ritme molt marcat que va *in crescendo* a mida que ens acostem cap al final. Final que, després de portar-nos per diverses situacions d'angoixa, ens aboca a un contingut cant a la fe en l'ésser humà:

> «Però això és el que l'home té de meravellós: mai no es descoratja o s'enutja prou per no tornar a fer el que està fent, perquè sap molt bé que allò que fa és important i *s'ho val*» (pàg. 216).

En resum, i aquí potser rau el seu «missatge», el llibre en obliga a fer un esforç imaginatiu per tal d'analitzar quins mecanismes poden dur a una situació com la que ens planteja el llibre, on sense censura ni imposicions, només amb uns perfectíssims avenços tecnològics, amb uns mitjans de comunicació audiovisual potents i atractius, a poc a poc s'infravaloren l'escriptura i el seu mitjà, els llibres, per l'esforç que puguin comportar i per les dosis d'originalitat que transmeten. La sensibilitat, la imaginació, les idees, no són certament productes d'una societat massificada, despersonalitzada i dominada pel consum, ans tot el contrari.

Fahrenheit 451 ens obliga a reflexionar sobre el tema ja que aquest crema.

CONVERSA AMB FRANCESC MARIMON I CARLES MAS
RECREAR LA TRADICIÓ AMB ESPERIT ACTUAL

DEBAT SOBRE EL VOLUNTARISME

Si la modernitat els tracta de carrosses, l'ortodòxia els considera esbojarrats. Entre acusacions de xiruquerisme i de manca de rigor, una nova/vella passió per les danses i les músiques tradicionals s'obre pas entre generacions cada cop més joves. Vosaltres ja els coneixeu. Potser us heu deixat seduir per la invitació a la dansa d'un capvespre a la plaça del Rei, a Sant Felip Neri... Potser heu estat seguidors impenitents del cicle «TRADICIONARIUS» que aquest hivern ha aplegat, cada quinze dies, més de dues-centes persones a l'Ateneu l'Artesà de Gràcia per tal de ballar i escoltar músiques tradicionals... Ben segur que, si més no, heu sentit parlar de «La Cobla Mínima», «El Ventall», «La Galana», «La Murga»...

Amb ganes de conversar de tot aquest enrenou del folklore i, sobretot, amb ganes de saber com el viuen i com el veuen de dins estant dues persones que interpreten música folklòrica amb els instruments tradicionals i l'esperit actual, vam quedar amb Francesc Marimon i Carles Mas. La cita no podia ser més intempestiva: un dissabte d'hivern a quarts de deu del matí, l'endemà d'un «bolo» del seu grup, «La Cobla Mínima», vam trobar-nos en una granja allà on l'encara/ex/vila/de/Gràcia es transforma en ciutat intransigent. Tanmateix vam conèixer les seves passions i les seves perplexitats a través de cafès i badalls i sorolls de cotxes.

MÉS ENLLÀ DE LA PANDERETA

Comencem forts, agafant el bou per les banyes del pretès «boom» de la música folklòrica. Sembla indiscutible que, d'un parell d'anys ençà, noves generacions han accedit a tota aquesta història i que, a més a més, se l'han feta seva d'una manera molt més vivencial, radicalment nova, insòlita —si més no— en una situació urbana com la de Barcelona: «Preferentment és gent jove de quinze a vint anys que vol aprendre balls com la masurca... Però també hi ha gent gran. La gent està farta de ballar sola a la "disco". A tothom li agrada de ballar en grup». *Aquesta bona disposició s'ha conjuntat amb l'existència d'una sèrie d'esdeveniments que han servit de punts de referència més o menys definits:* «Si ho féssim un divendres cada dos mesos la gent no se n'assabentaria, i això no funcionaria. Grups com «El Ventall», que cada mes fan danses a Sant Felip Neri o «La Cobla Mínima» cada divendres a la plaça del Rei, fan possible que la gent sàpiga que tot això existeix. Un interès de base, ja hi és. A més a més, hi ha l'aspecte de l'aprenentatge, de la manera de presentar-ho». *La qual cosa explica, en bona part, l'èxit de públic de cicles com el* TRADICIONARIUS *quan no fa ni dos anys que el* SARAU DE PRIMAVERA, *per exemple, es va deixar de fer per manca de públic:* «De la gent que ve a la plaça del Rei, vam fer unes llistes i d'aquí surt una bona part dels assistents al TRADICIONARIUS. Més de la meitat de la gent ens coneix. També ha vingut molta gent nova. Més que res ha estat un factor aglutinant, un factor d'unió de la gent que s'hi ha interessat o que, prèviament, ja s'hi havia interessat».

Tot parlant del TRADICIONARIUS *tractem d'aclarir si aquesta consciència de «boom», de moviment que connecta amb noves capes de població, també existeix entre els grups que interpreten aquesta mena de música:* «Al TRADICIONARIUS hi ha quatre o cinc grups de ball que ho fan de la mateixa manera que nosaltres, sobretot colles de grallers, amb poca gent, i coses petites. Si més no ens coneixem força: la gent de Reus, de Mataró, en Jordi Fàbregas. La idea del TRADICIONARIUS va ser d'en Fàbregas. De fet ell s'ha plantejat altres coses; no tocar junts altres cops, però si muntar alguna trobada d'intercanvi, algun curs, cicles de concerts... que quan hi hagi algun ball puguin anar dos

grups, que hi hagi algun local de música tradicional on es pugui aprendre a tocar instruments com el flabiol o l'acordió...». *Tanmateix, la idea de moviment mínimament organitzat no sembla massa clara. Més aviat es tracta d'iniciatives esparses que tenen elements coincidents; per exemple, una certa connexió amb moviments de tipus alternatiu:* «No som un grup de música normal, no som un grup de "disco". Volem enrotllarnos bé amb la gent. Evidentment, la nostra música és alternativa, minoritària i marginal en relació amb el que la majoria de població escolta». *Minoritaris i, alhora, esperançats:* «No sé si es pot parlar de bones perspectives de futur a un nivell de tant per cent de la població. El que és fonamental és que hi hagi ambient de festa, que la gent s'ho pugui muntar ella mateixa. En el món concret de la música, hi ha molt a fer. Hi ha moltes gralles, però s'hauria de tocar una mica més seriosament; hi ha molt poc de flabiol o d'acordió, però d'aquí uns quants anys això segurament canviarà perquè és principalment la gent jove la que està entrant en aquesta història».

Quin és el secret d'aquesta nova proposta? Ras i curt, fer viu, fer funcional allò que ens ha llegat la tradició. Dit d'una altra manera, actualitzar les funcions del folklore, no quedant-se només en una estricta recuperació formal: «Els esbarts, per més ben vestits que vagin i per més coreografies modernes que facin, estan una mica morts, em sembla. En canvi, quan a la gent li dius: aquí tens una dansa tal i com es feia en aquell lloc i en aquella època, però sense tants vestits ni detalls, és més "autèntic" i la gent s'anima. Aquesta és una altra orientació. El fet que nosaltres anem funcionant ens evita de pensar que som substituts d'una tradició carrinclona, i això ens dóna una certa seguretat. Sempre intentem funcionar en uns paràmetres que no ens permetin caure en aquesta tradició carrinclona. Per això busquem més l'ambient de la participació festiva que no pas l'espectacle de la recreació històrica. No és el mateix que un esbart. Està molt bé que hi hagi grups de divulgació, però ens cal una nova proposta de música tradicional. No es tracta d'inventar noves coreografies sinó que, en el moment festiu, la gent sigui capaç d'assolir i fer-se seves aquestes noves propostes. Cal un treball de recerca, erudit, però també són necessàries coses com «La Cobla Mínima», cursos de dansa, etc.». *En Carles Mas rebla el clau tot dient:* «La dinàmica de la dansa m'agrada plantejar-me-la com un estudi seriós, de retrocés històric, perquè així adquireix un sentit. Nosaltres també anem cercant pels pobles, però aquest no és l'objectiu principal de la nostra feina. La recuperació històrica no és el més important, perquè mai no recuperarem l'ambient que es vivia, ni tampoc no tenim els mateixos valors musicals. És més important, potser, la recreació d'aquest ball i d'aquesta música, que la gent inventi una mica».

Aquestes afirmacions ens porten a parlar de l'estat actual de les recerques d'investigació folklòrica a casa nostra: «Aquest és un tema molt llarg —*diu en Carles*— que donaria per tota una altra entrevista. Jo personalment veig que, d'una banda, els erudits de vegades no estan connectats amb la realitat, amb una certa funcionalitat; és això el que els manca. Nosaltres voldríem lligar l'estudi amb l'oferta directa cap a la gent i això ajuda a entendre força per què funciona «La Cobla Mínima». Els estudis d'etnologia musical haurian d'anar per aquí, i els estudiosos haurien de ser també músics i trobar-se d'una manera o d'una altra en contacte amb la gent del carrer, experimentant com funciona el ball al carrer. Això és molt important. Hi ha molta gent que només es dedica a fer reflexions filosòfiques sobre si serem o no els substituts dels sardanistes. Tenen por. Ens podríem passar moltes hores discutint això. L'important és anar fent, estar en marxa i, a poc a poc, anar-se coordinant».

És aquest valor de funcionalitat del grup instrumental allò que, en darrer terme, justifica l'èxit de la seva proposta: «El grup que pot aportar coses noves a la gent, funciona, i el que no, no funciona. D'alguna manera, una música de ball perd bona part d'aquesta funcionalitat a nivell humà si s'interpreta en "concert". Hi ha d'haver un treball d'impregnació. L'experiència que he tingut tocant amb en Roviretes —*més endavant, en Carles Mas ens explica qui és aquest personatge*— és que ell no està fent una representació; ell ho viu. Nosaltres també ho sentim així. Amb el gran "boom" de la gralla, de la patum, de les festes majors com Vilafranca o Vilanova, no només han sortit coses recuperades sinó que, a més a més, hi ha una creació espontània». *Per això són tremendament crítics amb l'excessiva institucionalització, gairebé podríem dir sacralització, de les manifestacions tradicionals com a símbols de presumptes essències patriòtiques. Tot parlant de la sardana, en Carles diu:* «Està bé que sigui un símbol, fins a un cert punt, però no que sigui vista com l'única dansa popular veritable que hi ha a Catalunya i, sobretot, no em semblen gens encertades certs estils o corrents que s'han volgut imposar; no m'agraden els concursos de sardanes, les colles com a idealitzacions estilitzades d'una pretesa "dansa nacional" que, d'altra banda, ha perdut bona part de la seva força en tot aquest camí. Tanmateix, encara hi ha gent gran que sap ballar bé sardanes i, a l'estranger, la gent se sorprèn molt

quan s'assabenta que aquí es pot anar habitualment a la plaça a ballar sardanes els diumenges, perquè això és una cosa que ells han perdut completament. Això és un gran avantatge. Tot i així, la imposició de la sardana ha estat una mica forçada; per què han de ballar sardanes a Lleida o a Castelló si tenen mil balls propis vius?».

QUAN ELS INSTRUMENTS SÓN EINES

No és casual veure que aquesta manera d'entendre la música i la dansa ha estat present amb una força decisiva en les seves trajectòries personals d'aproximació al folklore tradicional. Tot plegat, dues històries en paral·lel que parteixen de posicions diferents. En Francesc Marimon, un dels més grans coneixedors de l'acordió diatònic d'aquest país, arriba a la música d'una manera intuïtiva: «Vaig començar a tocar l'acordió en bona part perquè vaig veure que podia fer-ho. Havia començat a tocar la gralla i altres instruments populars perquè m'agrada molt la música. Com que no podia tocar instruments "d'orquestra" perquè requereixen uns estudis seriosos de solfeig al conservatori que no em veia en cor de fer, em vaig anar interessant per tota la música popular i vaig veure que hi havia moltes oportunitats, moltes coses a descobrir. Vaig comprar-me un mètode, vaig començar a tocar, vaig anar a França i vaig conèixer moltes coses, sempre en el nivell autodidacte que tothom que vulgui tocar aquest instrument haurà de seguir». *L'historial d'en Carles Mas és substancialment diferent:* «Vaig arribar a la música tradicional a través de la dansa, vaig començar ballant sardanes, després vaig entrar a l'Esbart Català de Dansaires i, mica en mica, vaig tenir contacte amb un aprenentatge i unes possibilitats d'investigació. És a partir d'aquí que va començar el meu interès per la música. Després vaig començar a pensar que no h'hi havia prou amb aquest treball d'arxiu i de divulgació històrica; tot i que la reconstrucció històrica és important, personalment em mancava una part vivencial, de tocar i crear música sense haver-me de canviar de vestit. Això m'ho resol «La Cobla Mínima». *En Carles, per cert, és una de les persones que més ha estudiat el flabiol com a instrument popular, no estrictament lligat a les sardanes:* «De fa temps, un dels instruments que més m'interessen són el flabiol i el tamborí i, com tothom, vaig començar a tocar més o menys autodidàcticament, perquè tenia clar que no volia anar al conservatori i tocar sardanes. El flabiol té un paper important a les sardanes, està molt bé, però la sardana és un aspecte una mica limitat i no em servia per aquest desig de trobar la funcionalitat de la música que jo fes, tocant als balls i els ambients festius les músiques que jo volia». *Un dels seus darrers treballs ha estat l'enregistrament d'un disc de música de flabiol amb en Roviretes, un flabiolaire de la vella escola:* «Vaig tenir la sort de conèixer en Ro-

viretes, un dels millors flabiolaires de tradició oral, i el vaig anar a trobar. En Roviretes viu a Folgueroles, ha viscut sempre allí. Aquí va començar també l'amistat, perquè és un home molt obert. En Roviretes és molt obert amb els joves. Vaig pensar que, si havia de tenir un mestre, volia que fos ell. Vaig pensar també que no només havia d'anar un dia a Folgueroles i gravat tot el seu repertori. Això està molt bé a nivell documental, de testimoni. Si volia arribar al fons del sentiment del flabiol, no em podia quedar aquí. Ara vaig molt sovint a veure'l. El disc que hem fet junts està sobretot dedicat al flabiol, una música que no ha estat massa tractada. Hi ha un repertori més o menys antic de danses: el ballet de Folgueroles, contrapàs, balls de parella, xotis... Com a document d'una manera de tocar, és important».

Amb en Francesc Marimon parlem de l'acordió diatònic. D'entrada cal aclarir, per als profans, que el diatònic és un acordió que, a diferència del cromàtic, no pot fer tots els sostinguts i els bemolls d'una escala i que, a més a més, a cada posició li corresponen dues notes diferents, com en una harmònica, segons si la manxa de l'acordió bufa o xucla aire. Encara que no és gaire correcte, també resulta aclaridor saber que els acordions diatònics són més antics i tenen botons en lloc de les tecles com de piano que tenen els acordions «normals». Tot això i molt més ens ho explica en el seu Mètode d'Acordió Diatònic *que darrerament ha estat editat pel Departament de Cultura de la Generalitat*: «De fet, la idea és que la gent que vulgui aprendre l'instrument no es trobi tan penjada com em vaig trobar jo. Abans la gent aprenia per tradició oral. El pare t'ensenyava a tocar; sovint, l'oïda era important, veure la posició dels dits... Ara, com que ja gairebé no queden vellets que et puguin explicar quelcom, és important que aparegui un mètode que la gent pugui utilitzar en un principi. Després, la gent s'haurà d'espavilar pel seu compte. Si la Generalitat no m'hagués recolzat l'hauria fet igualment, repartint fotocòpies a la gent interessada». *En Francesc, tot parlant del diatònic, s'apassiona*: «L'acordió va arribar a Catalunya des de França a finals del segle passat, però aquí s'havia anat perdent, més que a França i a Itàlia. Fa uns quants anys, només quedaven quatre vellets d'Arsèguel, al Pirineu. En comparació amb el que hi havia hagut, una misèria! Actualment, no crec que hi hagi més de deu persones que toquin l'acordió diatònic, entre els tres o quatre avis que el conserven per tradició i unes cinc o sis persones que l'estan intentant redescobrir. En aquest sentit, hem agafat les escorrialles. Al 1920 potser hi havia unes cent cinquanta o dues-centes persones que el tocaven. Als anys cinquantes, sobretot al Pirineu, hi havia molta gent que el continuava tocant, però molts ja es van passar a l'acordió de teclat, també en pla d'autodidactes, que va ser una altra revolució. Però l'acordió no ha estat mai massa assumit com a instrument propi, sinó com a eina per a la festa major».

També ens explica que, durant el segle passat, l'acordió fou un instrument pont entre la cultura rural i la incipient cultura industrial de les ciutats europees, ja que és un instrument musical de transició que introdueix el metall en la construcció dels instruments populars i que ja no es fabrica en al mateix context en què es toca. «L'acordió no era un instrument popular i propi d'aquí, sinó més aviat d'Europa, però en canvi va marcar una època a tot Catalunya. La gent, amb l'acordió, tocava tota la música que tenia en el cap, des de sarsueles fins a música de ball tradicional, de manera autodidacta, a finals del segle passat i començaments del present! Ha tingut un paper important en el canvi de la tipologia de danses». *En Carles, amatent, també hi fica cullerada*: «Jo voldria dir que, malgrat el que puguin dir els estudiosos —*i mira el Francesc*— l'acordió és un instrument popular, sobretot en certes comarques. És una mica el mateix cas que la guitarra, que és popular per la manera d'aprendre-la i la funcionalitat que se li ha volgut donar, encara que no siguin instruments específicament autòctons. En aquest sentit, vas pel Bages i en un restaurant et trobes dos acordionistes fotent-li canya a un acordió, encara que sigui cromàtic; a poc que els burxis et tocaran, per exemple, el "Ball de Cascavells", que és una dansa absolutament viva que es remunta al segle XVI. Això és fantàstic, és una cosa que ha quedat molt esborrada en altres països, molt més que no pas aquí. Qualsevol cosa que es faci per recuperar-lo, és fantàstic».

«LA COBLA MÍNIMA». UNA HISTÒRIA PARTICULAR

Acabem parlant del que ha estat l'autèntic braç armat per a la divulgació d'aquesta manera de fer dels nostres entrevistats: «La Cobla Mínima», una formació que, segons ells, «fa uns quatre anys, ben bé, que funciona». *Una formació amb un nom ben curiós, si es va mirar el que pensen de les cobles i les sardanes*: «El nom de cobla va venir una mica per casualitat. Ens podem atenir a la definició que fa el Fabra: "petita orquestra que toca en els balls populars...". Ens va servir també per trencar amb aquesta imatge de cobla seriada. Ens fa gràcia que la gent senti "cobla" i ens vegi a quatre arreplegats, però no hi ha hagut mai malentesos, en aquest aspecte. Si la gent ens

contracta és perquè ens coneix "minimament" —*valgui la redundància*—. L'altra part del nom, "mínima"..., la gent s'ha d'adonar que no claen onze músics per poder fer un ball, sinó que es pot fer un ball amb pocs instrumentistes. Moltes vegades és millor que hi hagi cent persones que no pas tres-centes, perquè la gent sigui capaç de participar i disfrutar. D'alguna manera, nosaltres omplim un buit que no està massa cobert en una gran ciutat, cobrim espais o situacions petites, ocasions concretes, més intimes. La gent d'un poble, quan es planteja una festa major, no sempre pot llogar una cobla perquè no arriba al pressupost; aleshores recorre a coses com "La Cobla Mínima". Nosaltres estem una mica lligats al que ens demanen. Però si vols fer un aplec a dalt d'una ermita, no pots comptar amb un equip d'amplificació. Som polivalents».

Una proposta musical amb característiques ben definides: «El nostre tipus de formació instrumental no és massa freqüent. L'acordió diatònic era un instrument relegat als vells i, en canvi, ara s'ha descobert que lliga força bé amb altres instruments, amb un instrument agut com és el flabiol, per exemple; el flabiol dóna la melodia i l'acordió fa l'acompanyament, i a més a més sense amplificació. Nosaltres hem donat un toc de personalitat lligant l'acordió amb el flabiol i el violí tocat de manera popular. El fet de lligar-ho amb les danses i donar-les a conèixer, que tothom les aprengui i tothom participi, funciona molt bé».

Durant aquests quatre anys les seves actuacions els han reportat experiències ben diverses: «La idea és que la gent sigui una mica protagonista i participi. Si anem a tocar a un lloc, ens posem en contacte amb la gent perquè sàpiga el que fem; no anirem a un lloc si sabem que allà no es porta el nostre rotllo. De fet hi ha aquesta idea d'autogènesi dels mecanismes que et fan disfrutar del lleure. De tota manera, ja sabem que no arribarem a segons quins tipus de gent. Sovint, de fet, ens trobem nois i noies que no estan acostumats a aquest ambient i, en un primer moment, comencen a fer el boig; però acaben disfrutant força, amb moltes ganes de repetir. De vegades no ho aconsegueixes, sobretot si no t'esperen a tu. No ens ha passat mai, però. De vegades ens ha tocat actuar en un ambient una mica hostil; ens n'hem sortit amb algunes peces més "resultones". Això del repertori és molt important. Vas a un lloc que havia de ser una festa major i resulta que només hi ha la canalla; aleshores has de saber canviar els pas dobles per balls per a la canalla. També passa sovint que, en els balls, la gent només demana valsos i pas dobles, perquè pensen que els balls de grup deuen ser tota l'estona una mena de "el corro de la patata", i al final acaben disfrutant molt més amb les danses de grup. És clar, la gent no ho coneix massa, això».

Si algú té ganes de buscar connexions i lligar caps, ben segur que una mena de proposta d'actualització del folklore tradicional com aquesta li ha de proporcionar estones de feina i delit; potenciar més l'ambient de la participació festiva que no pas l'espectacle de recreació històrica, recuperar el fet vivencial i lúdic de la interpretació musical, entendre que els instruments són només això —eines, instruments que ens poden fer actualitzar el sentiment de la tradició dels nostres avantpassats, fomentar el ball i la festa com a espai de relació interpersonal no massificat, projectar-se en el futur sense haver de renunciar al passat, recrear la tradició amb esperit actual... Dir tot això i fer-ho, a més a més, amb una notable resposta de públic, no és demostrar que les alternatives són possibles?

Eduard Miralles i Sònia Palau

ÀMBIT D'INVESTIGACIÓ I DIFUSIÓ MARIA CORRAL

Es tracta d'un equip de persones sensibles a la cultura i a l'evolució de la societat. Aquesta entitat desitja aprofundir, a la llum dels coneixements científics actuals, aquelles qüestions que pertoquen a l'home d'avui, i tracta de donar-los una resposta vàlida i de difondre-la amb seriositat.
L'Àmbit, des del seu inici, ha investigat i ha promogut aportacions des dels diferents camps culturals, especialment els antropològics i els socials i les ha ofert a la difusió a través dels mitjans de comunicació socials.
Realitzen activitats en diferents camps, entre els que cal destacar, la ràdio, la premsa, publicacions, jornades interdisciplinàries, taules rodones, música,...
Si voleu més informació podeu adreçar-vos al **carrer de Roger de Llúria, 86, 1r 2ª, telfs. 258 63 91. 207 01 54. 08009 Barcelona (el Barcelonès).**

PREMI SANT JOAN

Un any més, la Caixa de Sabadell convoca el Premi Sant Joan de novel·la catalana. En aquesta ocasió, l'import del premi és de 2 milions de pessetes i el termini de presentació d'originals es tancarà el dia 1 de juny d'enguany.
Més informació, en la **Secretaria de l'Obra Cultural de la Caixa de Sabadell, carrer d'En Font, 1, Sabadell.**

Arran de les Tertúlies a l'Artesà, que es van realitzar els proppassats mesos de desembre, gener i febrer, es va veure la necessitat de continuar aquest tipus de xerrades. El dia 11 de març d'enguany, en el Centre d'Estudis Joan Bardina, es va realitzar la primera reunió en la qual es concretà la creació de tres grups de treball al voltant dels següents centres d'interès: 1. El «quinto centenario», 2. Els jocs olímpics i 3. La reflexió sobre els moviments d'alternatives socials.
La propera reunió està programada per al dia 29 d'abril a les 8 del vespre, en el Centre d'Estudis Joan Bardina, carrer dels Almogàvers, 43, 08018 Barcelona, telèfon 300 00 67.

DEBAT NACIONALISTA

Sembla ser que últimament el panorama de la premsa catalana (és a dir, no només escrita en català) bull. Si fa tres mesos comentàvem l'aparició de la revista *Europa de les nacions*, ara ens toca saludar la presència entre nosaltres de *Debat nacionalista*, revista amb un subtítol que tampoc deixa lloc al dubte: *Al servei de la nostra reconstrucció nacional*.
Amb una presentació elegant i un contingut clar i sense embuts, incideix en la necessitat de crear un estat d'opinió que faci recuperar per al nacionalisme el contingut progressista (defugint la «majoria nacional i de progrés», tan semblant a la «majoria natural», si us plau!) i alliberador que mai hauria d'haver perdut.
Els col·laboradors d'aquest primer número són força coneguts dins el món de la intel·lectualitat i l'acció nacionalistes, i tots plegats ofereixen un ventall prou ampli com per confiar en la independència de la revista i en l'heterogeneïtat de les opinions, al voltant, però, del que podríem dir-ne el «nacionalisme objectiu».
Esperem amb candeletes el segon número per poder-ne confirmar la solidesa dels plantejaments i rebre una colla de materials sempre útils per a la necessària reflexió sobre el paper que ha de jugar el nacionalisme a finals del segle vint.
Per poder-vos-hi subscriure: **Debat nacionalista, Gran Via de les Corts Catalanes, 570, 08011 Barcelona, telefon (93) 254 97 02.**

EDITORIAL

3 **PARTICIPAR I COMPARTIR** 3

ALTRAMENT

4 **EL FINANÇAMENT DE LES COOPERATIVES DE PRODUCCIÓ I DE LES EMPRESES ALTERNATIVES. Denis Horman** 9

REUS, PARIS I LONDRES

10 **ALTERNATIVA INTERCULTURAL. C. E. Joan Bardina** 11

SOTA LA PLOMA

12 **SÒCIO-CULTURA, PROFESSIONALITAT, VOLUNTARISME...**
Eduard Miralles
VALORACIONS DES DE LLEIDA. G.R.C.P.P.
APORTACIÓ A UN DEBAT SOBRE EL VOLUNTARISME...
Jaume Sobrevals 17

AMB PÈLS I SENYALS

CADA TERRA FA SA GUERRA

20 **FUNDACIÓ «TERCERA VIA»** 21
22 **L'ESPERANTO A CATALUNYA. Hèctor Alòs** 24

RELLIGATS

25 **FAHRENHEIT 451. Ray Bardbury** 25

A LA INTEMPÈRIE

26 **CONVERSA AMB FRANCESC MARIMON I CARLES MAS** 30